

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
ANALIZA SPREMEMB, KI JIH PRINAŠA BASEL III

LJUBLJANA, JUNIJ 2013

NINA PERNUŠ

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana Nina Pernuš, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom Analiza sprememb, ki jih prinaša BASEL III, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko Barbaro Mörec.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo zaključne strokovne naloge/diplomskega dela/specialističnega dela/magistrskega dela/doktorske disertacije na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v diplomskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predložene diplomskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne 4.6.2013

Podpis avtorice: Nina Pernuš

KAZALO

UVOD	1
1. BASEL II.....	2
1.1. Kratek opis standarda	2
1.2. Pomanjkljivosti Basla II	3
2. BASEL III	5
2.1. Predstavitev novega standarda	5
2.2. Razlogi za vzpostavitev Basla III.....	6
2.3. Časovni vidik uvajanja standarda Basla III.....	7
3. PRIMERJAVA BASLA III Z BASLROM II	8
3.1. 1. steber: Minimalne kapitalske zahteve	8
3.1.1. Nova opredelitev kapitala in višje minimalne kapitalske zahteve.....	8
3.1.2. Kapitalski blažilci.....	9
3.1.3. Izboljšanje kritja prevzetih tveganj	11
3.2. Likvidnost.....	12
3.3. Finančni vzvod	14
3.4. 2. steber: Regulatorni nadzor.....	14
3.5. 3. steber: Tržna disciplina	16
4. PRIČAKOVAN VPLIV BASLA III	17
4.1. Pričakovan vpliv na banke	17
4.2. Pričakovan vpliv na gospodarstvo.....	18
5. INDIVIDUALNI KVANTITATIVNI VPLIV BASLA III – ILUSTRATIVNI ŠTUDIJSKI PRIMER BANKE	19
SKLEP.....	24
LITERATURA IN VIRI	26

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Postopno uvajanje standarda Basel III*</i>	7
<i>Tabela 2: Minimalne zahteve kapitalskega konzervacijskega blažilca</i>	10
<i>Tabela 3: Minimalna stopnja ohranja kapitala banke ob 2,5 % proticikličnem blažilcu</i>	11
<i>Tabela 4: Struktura kapitala banke ter njegova razdelitev po Baslu II in Baslu III.</i>	20
<i>Tabela 5: Sredstva povprečne slovenske banke z ocenami in utežmi po Baslu II</i>	21
<i>Tabela 6: Kapitalske zahteve Basla III in raven kapitala povprečne slovenske banke</i>	21
<i>Tabela 7: Postopni dvig ravni kapitala banke v skladu z Baslom III</i>	22
<i>Tabela 8: Zvišanje tveganju prilagojenih sredstev zaradi poslabšanja bonitetnih ocen</i>	24

UVOD

Bančništvo je nedvomno ena izmed najbolj reguliranih gospodarskih panog na svetu. Stabilen finančni sistem zagotavlja osnovo za nemoteno delovanje celotnega gospodarskega sistema. Eden izmed mehanizmov za ohranjanje stabilnosti pri delovanju finančnih institucij je neposreden nadzor. Pravila, ki zadevajo raven kapitala v bankah, so glavni vidik nadzora v bančnem sektorju, saj višja raven kapitala pomeni večjo solventnost v poslovanju bank in s tem tudi večjo stabilnost celotnega finančnega sistema.

Z internacionalizacijo finančnih trgov so finančne institucije v svojem delovanju postale mednarodno soodvisne, s čimer se je pojavila potreba po enotnih mednarodnih pravilih regulacije bančnih sistemov. Mednarodna regulacija ravni bančnega kapitala se je začela leta 1988 z Baselskim sporazumom o kapitalskih standardih. Njegov namen je bil predvsem v krepitvi trdnosti in stabilnosti mednarodnega bančnega sistema ter v zmanjšanju konkurenčne neenakosti med posameznimi mednarodnimi bankami, kar naj bi zagotavljala minimalno določena raven kapitala (Basel Committee on Banking Supervision, 1988, str. 1). Ključno slabost prvotnega standarda je predstavljal sistem uteži, kjer pri izračunu tveganju prilagojenih sredstev pripišemo višje ali nižje uteži glede na raven tveganja. Basel I ni ločeval med bolj in manj tveganimi posojili, kar je povzročilo, da je bila enaka raven kapitala potrebna tako za najvarnejše kot tudi za najbolj tvegane naložbe (Lepoša, 2010, str. 6-7). Zaradi navedenih pomanjkljivosti je bil leta 2004 predstavljen prenovljeni kapitalski sporazum imenovan Basel II (Bank for International Settlements, 2004). V luči finančne krize, ki se je začela leta 2007, pa so se pokazale določene slabosti tudi kapitalskih standardov, vzpostavljenih z Baslom II, kar je zahtevalo njihovo preoblikovanje oziroma dopolnitev. To naj bi se doseglo z novim svetovnim regulatornim standardom Basel III, ki na novo določa kapitalsko ustreznost bank.

Namen diplomskega dela je razumevanje vpliva sprememb, ki jih prinaša Basel III na celoten finančni sektor in na poslovanje bank. **Cilj** diplomskega dela je analizirati glavne spremembe, ki jih predlaga nov standard v primerjavi s trenutno veljavnim standardom Basel II in na ilustrativnem primeru pokazati, kako in v kakšni meri bodo te predlagane spremembe vplivale na raven kapitala v bankah.

Diplomsko delo je sestavljeno iz petih poglavij. V prvem poglavju je na kratko opisan Basel II ter njegove pomanjkljivosti. Drugo poglavje predstavi nov standard Basel III in razloge za njegovo implementacijo. V tretjem poglavju bodo analizirane glavne spremembe, ki jih prinaša nov standard v primerjavi s trenutno veljavnim standardom Basel II. Četrto poglavje se osredotoča na pričakovan kvantitativen in kvalitativen vpliv novega standarda na posamezne banke ter na celotno gospodarstvo. V zadnjem delu diplomskega dela bodo glavne spremembe, ki jih predvideva Basel III, praktično predstavljene na ilustrativnem primeru povprečne slovenske banke, iz česar bodo razvidne posledice vpeljave novega standarda.

1. BASEL II

1.1. Kratek opis standarda

Nov kapitalski sporazum Basel II je zaradi pomankljivosti Basla I začel veljati leta 2004 . Glavni cilji novo vzpostavljenega sporazuma, v primerjavi z Baslom I, so bili predvsem (Basel Committee on Banking Supervision, 2006, str. 2):

- dodatno okrepiti trdnost in stabilnost mednarodnega finančnega sistema,
- ohranjanje minimalne kapitalske ustreznosti,
- vzpostavitev tveganju prilagojenih kapitalskih zahtev in
- izboljšanje preglednosti in razkritij tveganj.

Basel II zato temelji na treh komplementarnih stebrih (Basel Committee on Banking Supervision, 2006, str. 6):

- 1. steber: Minimalne kapitalske zahteve (angl. *Minimal Capital Requirements*),
- 2. steber: Regulatorni nadzor (angl. *Supervisory Review Process*),
- 3. steber: Tržna disciplina (angl. *Market Discipline*).

V okviru 1. stebra Basel II opiše izračun minimalnih skupnih kapitalskih zahtev. Količnik kapitalske ustreznosti se izračuna kot razmerje med skupnim zahtevanim kapitalom in tveganju prilagojenimi sredstvi. Skupni količnik kapitalske ustreznosti (glej enačbo 1) v Baslu II ne sme biti nižji od 8 % (Basel Committee on Banking Supervision, 2006, str. 6).

$$\text{Količnik kapitalske ustreznosti (CAR)} = \frac{\text{Celoten kapital}}{\text{Tveganju prilagojena sredstva}} \quad (1)$$

Celotni kapital v Baslu II je sestavljen iz vsote temeljnega kapitala (navadne delnice skupaj z zadržanim dobiček), dodatnega kapitala (vsota prevrednotovalnih rezerv, rezerv za slaba posojila, hibridnih kapitalski instrumenti in podrejenega dolga) in tretjerazrednega kapitala (v to kategorijo se uvršča kratkoročni podrejeni dolg). Polovico celotnega kapitala mora predstavljati temeljni kapital, kar pomeni, da mora znašati vsaj 4 % tveganju prilagojenih sredstev.

V okviru 1. stebra, Basel II navaja tri vrste tveganja, ki skupaj predstavljajo celotno tveganje, ki mu je banka izpostavljena: kreditno, operativno in tržno tveganje. V imenovalcu količnika kapitalske ustreznosti je potrebno izračunati tveganju prilagojena sredstva na podlagi vseh teh treh vrst tveganja. Bistvo izračuna tveganju prilagojenih sredstev je, da bolj tvegana sredstva prejmejo višje uteži, manj tvegana sredstva pa nižje. Basel II daje prednost tveganju prilagojenemu izračunu, saj le-ta zagotavlja pošteno osnovo (angl. *fair basis*) za izdelavo mednarodnih primerjav med bančnimi sistemi, katerih strukture se lahko razlikujejo, omogoča lažje vključevanje zunajbilančne izpostavljenosti in ne odvrta bank od lastništva likvidnih ali drugih sredstev, ki so nedonosna, a hkrati nosijo nizko tveganje in s tem nizke uteži pri izračunu.

Znotraj 2. stebra v Baslu II je poudarek na odgovornosti poslovodstva banke za razvijanje notranjih postopkov ocenjevanja kakovosti in ravni kapitala ter na vzpostavitvi ustreznih

kapitalskih ciljev na podlagi profila tveganja banke in njenega kontrolnega okolja. Naloga nadzornih organov (v Sloveniji je to Banka Slovenije) je preveriti, kako dobro so banke ocenile svoje kapitalske potrebe glede na tveganost njihovega poslovanja in posredovati, če je to potrebno. 2. steber obravnava tudi tveganja, ki niso v celoti zajeta v okviru 1. stebra (npr. kreditno tveganje koncentracije), tveganja, ki jih 1. steber ne upošteva (npr. obrestno tveganje) in zunanje dejavnike (npr. vpliv poslovnega cikla). Prav tako obravnava presojo skladnosti poslovanja bank z minimalnimi standardi določenimi znotraj 1. stebra.

3. steber je namenjen spodbujanju tržne discipline. Baselski komite je razvil vrsto zahtev po razkritjih, ki so udeležencem na trgu povečala dostop do ključnih informacij o tveganosti poslovanja, ravni kapitala, postopke za oceno tveganja in s tem tudi kapitalsko ustreznost institucije. Razkritja bank morajo biti v skladu z notranjo oceno kapitalske ustreznosti in obvladovanja tveganj v banki. Razkritja služijo tudi kot kvalificirano merilo znotraj 1. stebra za pridobitev nižjih uteži tveganja pri izračunu tveganju prilagojenih sredstev.

1.2. Pomanjkljivosti Basla II

Glavne pomanjkljivosti Basla II so postale vidne šele ob pojavu trenutne finančne in gospodarske krize. Cannata in Quagliariello (2009, str. 3-13) navajata, da so to:

- Prenizka povprečna raven temeljnega kapitala, ki ga zahteva Basel II.

Temeljni kapital po Baslu II mora znašati vsaj 4 % tveganju prilagojenih sredstev, celotni kapital pa vsaj 8 %. V primerjavi z Baslom I je Basel II, z upoštevanjem izpostavljenosti različnim vrstam tveganja, bolj usmerjen v povezavo med tveganjem in višino kapitala, a minimalna višina temeljnega kapitala je v Baslu II ostala nespremenjena. Baselski odbor reforme kapitalskih standardov leta 2004 ni izkoristil za dvig kapitalske osnove, kar bi bilo glede na visoke izpostavljenosti tveganju potrebno storiti, saj je ravno prenizka raven skupnega kapitala mnoge banke pripeljala do resnih težav v času finančne krize.

- Istočasna uvedba Basla II in vrednotenja naložb po pošteni vrednosti.

Leta 2003 je Odbor za mednarodne računovodske standarde (angl. *International Accounting Standards Board – IASB*) izdal spremenjeni verziji mednarodnega računovodskega standarda 32 in 39, ki uveljavljata vrednotenje finančnih naložb (IAS 39 – *Financial Instruments: Recognition and Measurement*, 2012). Mednarodni računovodski standardi za vrednostne papirje, ki so namenjeni trgovanju, predvidevajo vrednotenje po pošteni vrednosti. Ob slabih razmerah na trgu 2008 so se v bankah povečale izgube iz prevrednotenja, kar je vplivalo tudi na zadolženost bank, saj se je vrednost tako kapitala kot sredstev zmanjšala. Zaradi minimalnih kapitalskih zahtev, so bile banke prisiljene bodisi v dvig kapitala ali v zmanjšanje dajanja posojil. Istočasna implementacija Basla II in prenovljenih mednarodnih računovodskih standardov je tako bilance stanja bank bolj izpostavila nihanjem vrednosti sredstev.

- Cikličnost Basla II.

Banke so v času gospodarske rasti nagnjene k podcenjevanju tveganj in zato nase prevzamejo presežna tveganja, ki se jih zavedo šele v času gospodarske krize. Banke so tedaj prisiljene, da oblikujejo popravke za slabe terjatve ali pa morajo le-te celo odpisati, kar zmanjšuje dobiček in posledično njihovo kapitalsko ustreznost. Če rezerve, oblikovane iz dobička v času rasti, ne

zadoščajo za pokritje materializiranih tveganj v recesiji (odpisov slabih terjatev in rasti tveganju prilagojenih sredstev zaradi selitve strank iz boljših v slabše bonitetne razrede), morajo banke zaradi izpolnitve minimalnih kapitalskih zahtev izvesti dokapitalizacijo ali pa zmanjšati obseg svojih naložb. Ker je dostop do svežega kapitala v času gospodarske krize otežen, so banke prisiljene krčiti svojo kreditno aktivnost, to pa lahko privede do zmanjšanega obsega investicij v gospodarstvu in posledičnega negativnega vpliva na celotno gospodarsko aktivnost (Rubin, 2003, str. 1-2). Vsako pravilo, ki naj bi zagotovilo, da imajo banke minimalni obseg kapitala, ima torej hkrati vpliv na celotno gospodarstvo.

- Ocenjevanje kreditnega tveganja s strani nebančnih institucij, kar lahko vzpostavi možno navskrižje interesov.

Ocena kreditne sposobnosti posojilojemalcev, ki jo določijo bonitetne agencije, igra pomembno vlogo v Baslu II, zlasti po standardiziranem pristopu za oceno izpostavljenosti kreditnemu tveganju, saj vpliva na izračun tveganju prilagojenih sredstev in posledično na ugotovitev kapitalske ustreznosti bank. Dvomi o zanesljivosti takšne ocene so postali še glasnejši z nastopom trenutne gospodarske krize in s tem povezano nezmožnostjo odplačevanja dolgov podjetij, ki so bila še pred krizo solventna. Glavna težava je predvsem v stopnji neodvisnosti presoje bonitetnih agencij od naročnikov bonitetnih ocen in v zanesljivosti ocenjevalne metodologije, ki jo te uporabljajo, saj izdajatelj finančnih instrumentov plača agenciji za izdajo ocene, kar lahko predstavlja konflikt interesov. Agencije sicer trdijo, da to težavo rešujejo z javnim razkritjem možnega konflikta oziroma z izjavo, da so neodvisne od ocenjevanih družb.

- Napačna predpostavka, da so notranji modeli bank za merjenje izpostavljenosti tveganjem boljši kot standardizirani modeli.

Med krizo so notranji modeli bank za merjenje izpostavljenosti tveganju pokazali resne pomanjkljivosti. To je privedlo do razprav o smiselnosti njihove uporabe za regulatorne namene. Ocenjevanje tveganj, ki temelji na notranjih modelih, bi lahko namreč banke napeljevalo k temu, da podcenjujejo svojo izpostavljenost tveganju.

- Vodenje nekaterih visoko tveganih naložb izvenbilančno.

Basel II omogoča bankam vzpostavitev zunajbilančnih računov pri preprodajanju vrednostnih papirjev. Na ta način so mnoge banke posredno vlagale v strukturirane vrednostne papirje brez vzpostavitve ustreznih kapitalskih rezerv, ki bi bile obvezne v primeru, da bi se naložbe izkazovale v bilanci stanja. Banke so tudi precenjevale likvidnost in podcenjevale rast koncentracije tveganja zaradi poslabševanja kakovosti premoženja v strukturiranih vrednostnih papirjih in posledično niso ustrezno ocenili tveganj, ki so izhajali iz izvenbilančnih obveznosti.

Baslu II se je očitalo tudi (Crockett, 2003; Gall Raluca & Zapodeanu, 2009):

- visoke stroške uvajanja novih metod izračunavanja tveganj,
- prezapletene metode izračunavanja tveganj,
- da je nepravilno do majhnih in srednje velikih podjetij in razvijajočih držav, saj zaradi višje ocenjene stopnje tveganja težje pridobijo bančna sredstva ter
- da se osredotoča predvsem na mednarodno delujoče banke in ne upošteva posebnosti in problemov gospodarstev v razvoju.

2. BASEL III

2.1. Predstavitev novega standarda

Na osnovi ugotovljenih pomankljivosti Basla II, ki smo jih predstavili v poglavju 1.2., je leta 2010 Baselski odbor za bančni nadzor (angl. The Basel Committee on Banking Supervision) sprejel nov dogovor za okrepitev kapitalskih standardov, kar naj bi pomenilo eno izmed najpomembnejših reform za izhod iz finančne krize. Baselski odbor za bančni nadzor predstavlja forum za redno sodelovanje držav pri nadzoru bančnega sektorja. Njegov cilj je izboljšanje razumevanja ključnih nadzornih vprašanj in izboljšanje kakovosti bančnega nadzora po vsem svetu. Omenjen cilj dosega z izmenjavo informacij o nacionalnih nadzornih vprašanjih, pristopov in tehnik, z namenom spodbujanja skupnih dogovorov (Bank for International Settlements, 2012b), kot je Basel. Basel III je tako celovit nabor reformnih ukrepov, ki jih je razvil Baselski odbor in je hkrati del stalnih prizadevanj za krepitev bančnega regulatornega okvira (Bank for International Settlements, 2012a).

Basel III predlaga številne nove kapitalske, finančne in likvidnostne standarde, ki so nadgradnja predhodno obstoječega standarda Basel II. Ti naj bi okrepili upravljanje in nadzor ter zmanjšali tveganje v celotnem bančnem sektorju; na ravni bank pa naj bi pomagali dvigniti odpornost posameznih bančnih institucij v stresnih obdobjih. Baselski odbor za bančni nadzor kot glavna cilja uvedbe Basla III navaja (Basel Committee on Banking Supervision, 2010, str. 1):

- okrepitev globalnih kapitalskih ter likvidnostnih standardov in
- izboljšanje zmožnosti finančnega sektorja, da absorbira šoke, ki izhajajo iz finančnih in ekonomskih pretresov, kar bi zmanjšalo tveganje širitve krize iz finančnega v realni sektor.

Tako kot Basel II tudi Basel III temelji na treh stebrih. 1. steber je kvantitativni steber in določa minimalne kapitalske zahteve za različne kategorije bank. 2. steber, imenovan tudi Regulatorni nadzor (angl. Supervisory Review Process), se osredotoča na utrjevanje postopkov nadzornega procesa in določa postopke ocenjevanja tveganj v bankah. 3. steber, imenovan Tržna disciplina (angl. Market Discipline), pa je namenjen utrjevanju tržne discipline in transparentnosti delovanja bank. Sama organizacija standarda je torej enaka kot pri Baslu II, vendar močno zastruje zahteve v vseh treh stebrih.

Po mnenju analitikov (Irwin, 2011, str. 4) bo Basel III vplival na vse banke, moč vpliva pa bo odvisna od tipa in velikosti banke. Največji vpliv bo imel predvsem na holdinge, ki se ukvarjajo z bančno dejavnostjo, in na mednarodno delujoče banke ter njihove hčerinske družbe. Najvišjim kapitalskim zahtevam bodo tako izpostavljene sistemsko pomembne banke na svetovni ravni. Kot eden izmed glavnih izzivov Basla III se kaže vpeljava le-tega v sam finančni sistem. Basel III (tako kot Basel II in I) je le sklop širokih nadzornih standardov ter smernic, ki pravno ni obvezujoč in jih nacionalni nadzorni organi lahko v celoti ali le delno sprejmejo. Znotraj Evropske Unije implementacija Basla III poteka preko spremenjene Direktive o kapitalskih zahtevah (CRD 4) in Uredbe o kapitalskih zahtevah (Financial Services Authority, 2012), ki ju bodo države članice morale prenesti v svojo zakonodajo. Zaradi zamude pri sprejemanju direktive v Evropskem parlamentu, zakonodaja ni začela veljati 1. januarja 2013, kot je bilo

določeno v prvotnem predlogu Evropske komisije iz julija 2011. Do dneva oddaje diplomskega dela implementacija Basla III še ni bila opravljena. Tudi Združene države Amerike nameravajo v določeni meri sprejeti Basel III preko sprememb v tako imenovanem Dodd Frank zakonu (angl. Dodd Frank Act Collins Amendment) (Irwin, 2011, str. 5). Ravno zaradi dolgotrajnega postopka prenašanja standardov v nacionalne zakonodaje Basel III predvideva dolgo prehodno obdobje za implementacijo novega standarda, in sicer kar do leta 2019.

2.2. Razlogi za vzpostavitev Basla III

Kot glavni razlog (a še zdaleč ne edini) za vzpostavitev novega standarda Basel III se v strokovni literaturi navaja finančna kriza, ki se je začela leta 2007 in je izpostavila slabosti obstoječega standarda Basel II. Natančne vzroke za izbruh finančne krize je sicer težko določiti, saj se le-ti med seboj prepletajo in vplivajo drug na drugega, a vseeno so si strokovnjaki glede izvora finančne krize dokaj enotni. Cannata in Quagliariello (2009, str. 1) tako navajata, da se je finančna kriza začela v Združenih državah Amerike v hipotekarnem sektorju in je vodila v svetovni zlom finančnega sistema. Kot glavni dejavnik za pojav krize navajata predvsem spremenjeno naravo poslovnih modelov bank oziroma uporabo inovativnih finančnih instrumentov. Pri tradicionalnih modelih poslovanja (*»buy and hold«*) so tako banke dana posojila prikazovala v svojih bilancah stanja do zapadlosti, pri novih modelih pa posojila prodajo in s tem prenesejo tveganje naprej na vlagatelje (*»originate-to-distribute«*). Ker so ta posojila prodana, jih banke ne izkazujejo več v svojih bilancah stanja, ampak izvenbilančno. Tudi Cline (2010, str. 238) navaja kombinacijo različnih dejavnikov, ki so vodili v krizo. Ti vključujejo trende na hipotekarnem trgu, vpliv inovativnih finančnih instrumentov kot na primer listninjenje, preveliko koncentracijo tveganja v sistemskih bankah, regulativno ohlapnost ter neustrezne modele tveganja, ki so tveganja podcenjevali. Svetovno krizo naj bi poglobila tudi nezadostna raven kakovostnega kapitala v bankah, ki bi olajšal absorpcijo izgube (Ojo, 2010, str. 2).

Še pred gospodarsko in finančno krizo so banke v mnogih državah držale prenizke ravni kapitala glede na bilančno in zunajbilančno izpostavljenostjo tveganju. Finančna kriza je povzročila še dodatno erozijo ravni in kakovosti kapitala bank, hkrati pa mnoge banke niso vzdrževale zadostnih likvidnostnih rezerv. Gospodarstvo posledično ni moglo več absorbirati sistemskega tveganja in kreditne izgube bančnega sistema. Kriza se je dodatno poglobljala tudi zaradi procikličnega procesa povečevanja finančnega vzvoda in medsebojne povezanosti bank skozi celo vrsto zapletenih transakcij. V najhujšem obdobju krize leta 2008 je trg izgubil zaupanje v solventnost in likvidnost številnih bančnih institucij. Slabosti v bančnem sektorju so se zato hitro prenašale na preostali finančni sistem in realno gospodarstvo, kar je povzročilo krčenje razpoložljivosti kreditov in zmanjšanje likvidnosti v celotnem gospodarstvu (Basel Committee on Banking Supervision, 2011, str. 1).

Na poglobljanje finančne krize je imel neposreden vpliv tudi obstoječi kapitalski standard Basel II, iz česar tudi izhaja potreba po njegovi reformi. Slovik (2012, str. 5-6) trdi, da je obstoječa kapitalska regulativa celo okrepila nezaželene sistemske šoke, ki so se materializirali med finančno krizo. Kljub dejanski kapitalski neustreznosti so banke še naprej zmanjševale tveganju prilagojena sredstva (angl. *RWA - Risk-Weighted Assets*), ki so osnova za izračun regulatornega

kapitala. Tako se je razmerje med tveganju prilagojenimi sredstvi in celotnimi sredstvi iz 70 % v letu 1992, zmanjšalo na le 35 % v obdobju pred krizo, kar pomeni, da je regulatorni okvir, ki določa izračun tveganju prilagojenih sredstvih, spregledal velik delež dejanskih izpostavljenosti tveganju. Regulacija, ki temelji na izračunu tveganju prilagajanju sredstev, torej lahko vodi do neželenih posledic, saj spodbuja razvoj inovativnih bančnih dejavnosti (npr. listninjenje), ki se ne evidentirajo v bančnih bilancah stanja zgolj zato, da se znižajo tveganju prilagojena sredstva in se tako posledično banke izognejo višjim kapitalskim zahtevam. Nadzor, ki temelji na takšnem ocenjevanju tveganja, torej banke spodbuja, da se iz svoje osnovne dejavnosti (dajanje posojil kreditno sposobnim posojilojemalcem) usmerijo v ostale dejavnosti.

2.3. Časovni vidik uvajanja standarda Basla III

Izvajanje zahtev predvidenih v Baslu III se začne s 1. januarjem 2013 in vsebuje prehodno obdobje vse do 1. januarja 2019. Namen prehodnega obdobja je, da banke postopoma izpolnijo strožje standarde, hkrati pa bi še vedno lahko posojala denar gospodarstvu. Tako bodo Likvidnostne zahteve, finančni vzvod in sistemska dopolnila začela veljati postopoma šele od leta 2015 naprej (Basel Committee on Banking Supervision, 2012, 3-4).

V Tabeli 1 je prikazana postopna fazna uvedba Basla III, ki pa jo lahko države članice in nečlanice Baselskega odbora za finančne nadzor še prilagodijo svojim potrebam.

Tabela 1: Postopno uvajanje standarda Basel III v %

v %	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finančni vzvod	Nadzorno spremljanje		Postopno uvajanje, razkritja se začnejo s 1. januarjem 2015					Selitev v 1. steber	
Minimalne zahteve po navadnem temeljnem kapitalu			3,5	4,0	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Kapitalski konzervacijski blažilec						0,6	1,2	1,8	2,5
Vsota minimalne zahteve po navadnem temeljnem kapitalu in kapitalskega konzervacijskega blažilca			3,5	4,0	4,5	6,1	5,7	6,3	7,0
Postopno uvajanje odbitkov od navadnega temeljnega kapitala				20,0	40,0	60,0	80,0	100,0	100,0
Minimalne zahteve po temeljnem kapitalu			4,5	5,5	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Minimalne zahteve po celotnem kapitalu			8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Vsota minimalne zahteve po celotnem kapitalu in konzervacijskega blažilca			8,0	8,0	8,0	8,6	9,2	9,8	10,5
Kapitalski instrumenti, ki se ne kvalificirajo več kot dodatni temeljni kapital ali dodatni kapital			Opuščeni v roku desetih let z začetkom leta 2013						
Kazalec likvidnostnega pokritja			Začetek opazovalnega obdobja		Vpeljava minimalnega standarda				
Kazalec neto stabilnega financiranja			Začetek opazovalnega obdobja					Vpeljava	

Vir: Prirčeno po M. Irwin, Basel III New Capital and Liquidity standards – FAQs, 2011, str. 5.

Tudi uvajanje Basla III je podvrženo nadzoru tako s časovnega vidika kot iz vidika regulativne doslednosti uvajanja novega standarda. V januarju 2012 je namreč skupina guvernerjev centralnih bank in vodij nadzora uvajanja Basla III podprla celovit proces, ki ga je predlagal Odbor za spremljanje vpeljave novega standarda Basla III (angl. *The Committee to Monitor*

Members' Implementation of Basel III). Proces je sestavljen iz treh stopenj (Basel Committee on Banking Supervision, 2012, str. 4-5):

- Stopnja 1: zagotoviti pravočasno vključitev Basla III v predpise držav v skladu z dogovorjenimi roki,
- Stopnja 2: zagotoviti skladnost internih predpisov bank z Baslom III in
- Stopnja 3: zagotavljanje doslednosti izvajanja novih pravil v praksi.

Odbor je do sedaj objavil dva poročila o napredku držav pri implementaciji novega standarda Basel III. Poročili opisujeta tudi različne težave, s katerimi se srečujejo države pri uvajanju novega standarda.

3. PRIMERJAVA BASLA III Z BASLOM II

Predlogi standarda Basla III so razdeljeni na tri dele, ki temeljijo na treh temeljnih področjih, ki jih standard naslavlja: **kapitalske reforme**, **likvidnostne reforme** in **ostali elementi**, ki so povezani z izboljševanjem stabilnosti finančnega sistema (KPMG, 2011, str. 7). Basel III obravnava za banke specifična in tudi širša sistemska tveganja, in sicer tako, da dviguje kakovost in količino kapitala, krepi pokrivanja tveganj, uvaja dodatne kapitalske rezerve in finančni vzvod, zaostreje standarde za nadzor in krepi javna razkritja ter upravljanje s tveganji. Uvaja tudi minimalne standarde za izboljšanje likvidnostne odpornosti bank na stres v kratkoročnem in dolgoročnem obdobju ter uvaja dodatne rezerve iz dobička, ki se morajo oblikovati v času rasti, z možnostjo črpanja v času recesije (Basel Committee on Banking Supervision, 2012, str. 3).

V okviru treh stebrov, na katerih temelji Basel III, so v nadaljevanju predstavljene spremembe, ki jih Basel III prinaša po posameznih glavnih področjih v primerjavi s predhodnim standardom Basel II.

3.1. 1. steber: Minimalne kapitalske zahteve

Enako kot v Baslu II tudi v Baslu III ostaja 1. steber osrednji steber, katerega glavni cilj je vzdrževanje zadostne višine regulatornega kapitala, ki se izračunava za tri glavne vrste tveganj, s katerimi se banka sooča: kreditno, operativno in tržno tveganje. Basel III tako uvaja vrsto dodatnih ukrepov za dvig kakovosti, stabilnosti in preglednosti kapitalske osnove v bankah. Finančna kriza je namreč pokazala, da mnogo bank ni imelo dovolj kapitala oziroma je bil le-ta slabe kakovosti. V ta namen Basel III uvaja novo opredelitev kapitala in višje kapitalske zahteve.

3.1.1. Nova opredelitev kapitala in višje minimalne kapitalske zahteve

V skladu s trenutno še veljavnim standardom Basel II kapital banke sestavljata dve vrsti kapitala, temeljni in dodatni kapital. Temeljni kapital je sestavljen iz vplačanega osnovnega kapitala (delniški kapital) vključno z nekumulativnimi prednostnimi delnicami in zadržanimi dobički ter kapitalskimi rezervami. Dodatni kapital pa je sestavljen iz osnovnega kapitala, vplačanega na podlagi komulativnih prednostnih delnic in rezerv, povezanih s temi delnicami, presežka iz prevrednotenja, presežka iz oslabitev in rezervacij nad pričakovanimi izgubami ter iz hibridnih in dolžniških instrumentov (podrejeni dolg, zamenljive obveznice). V okviru Basla II banke lahko,

s soglasjem nadzornega organa (v Sloveniji s soglasjem Banke Slovenije), držijo tudi tretjo raven kapitala imenovano dodatni kapital II, ki jo sestavlja podrejeni dolg, namenjen izključno za izpolnjevanje kapitalskih zahtev za tržna tveganja (Sklep o izračunu kapitala bank in hranilnic, Uradni list RS št. 135/2006).

Basel III spreminja tako sestavo kot tudi raven kapitala, ki ga morajo imeti banke. V skladu z Baslom III je regulatorni kapital banke vsota naslednjih elementov (Basel Committee on Banking Supervision, 2010, str. 12):

- **Temeljni kapital** (angl. *Tier 1 Capital*)
Navadni temeljni kapital (angl. *Common Equity Tier 1*)
Dodatni temeljni kapital (angl. *Additional Tier 1*)
- **Dodatni kapital** (angl. *Tier 2 Capital*)

Temeljni kapital je sestavljen iz navadnega temeljnega kapitala (vsota vrednosti navadnih delnic in zadržanega dobička) in dodatnega temeljnega kapitala, ki temeljni na podrejenih dolžniških instrumentih, pri katerih izplačilo dividend ni obvezno. Zaostrila so se tudi merila za dodatni kapital. Tako morajo finančni instrumenti izpolnjevati številne pogoje za vključitev v dodatni kapital, glavni so podrejenost depozitarjem in splošnim kreditorjem banke, vpoklic na pobudo izdajatelja je možen šele po petih letih in odsotnost spodbud za odplačilo. Tretja stopnja kapitala, ki jo je bilo možno držati v okviru Basla II (t. i. dodatni kapital II), je v Baslu III odpravljena. Minimalna višina skupnega kapitala pa se tudi v okviru Basla III določa kot odstotek tveganju prilagojenih sredstev (RWA) (Blundell-Wignall & Atkinson, 2010, str. 7-8).

Basel III navaja tudi odbitke, ki znižujejo raven skupnega kapitala banke: dobro ime, manjšinski deleži, odloženi davki, kupljene lastne delnice, naložbe v druge finančne institucije ter drugi odbitki (Blundell-Wignall & Atkinson, 2010, str. 8). Večino omenjenih postavk bo potrebno odšteti od navadnega temeljnega kapitala. Lastniškemu kapitalu se v okviru Basla III posveča največ pozornosti - poudarja se, da je temeljni kapital najbolj kvalitetna oblika kapitala, saj lahko pokrije morebitne izgube. Navadni temeljni kapital bo tako po Baslu III moral znašati najmanj 4,5 % tveganju prilagojenih sredstev, kar pomeni povečanje za 2-odstotni točki glede na Basel II. Temeljni kapital mora znašati najmanj 6 % tveganju prilagojenih sredstev in se je prav tako povečal za 2-odstotni točki, medtem ko je zahteva za višino celotnega kapitala (temeljni in dodatni kapital skupaj) ostala nespremenjena in znaša 8 % tveganju prilagojenih sredstev v vsakem trenutku.

3.1.2. Kapitalski blažilci

Basel III uvaja dva kapitalska blažilca imenovana konzervacijski in proticiklični blažilec, ki od bank zahtevata, da držijo raven celotnega kapitala nad zahtevanimi minimalnimi kapitalskimi zahtevami. Osnovni namen **konzervacijskega blažilca** (angl. *Capital Conservation Buffer*) je, da v času gospodarske rasti banke dodatno oblikujejo rezerve iz dobička in tako raven celotnega kapitala vzdržujejo nad regulatornim minimumom. Te rezerve se lahko nato črpa v stresnih obdobjih, ko banka prepozna izgube. S popolno uvedbo Basla III bodo banke morale iz naslova konzervacijskega blažilca oblikovati dodaten kapital v višini 2,5 % tveganju prilagojenih sredstev. Skupna raven zahtevanega temeljnega kapitala se bo tako dvignila na 7 % tveganju

prilagojenih sredstev (vsota minimalne zahteve po navadnem temeljnem kapitalu in kapitalnem konzervacijskem blažilcu). S tem se bodo zmanjšale možnosti, da kapital banke pade pod minimalno zahtevano raven, kar bo okrepilo sposobnost, da banke preživijo tudi v neugodnih razmerah. Ohranjanje kapitala nad minimalno ravno bo povečalo odpornost celotnega bančnega sektorja, v fazi gospodarskega okrevanja pa bo zagotavljalo mehanizem za obnovo kapitala. Banki, ki ji kapitala ne bo uspelo obdržati nad minimalno določeno vsoto temeljnega kapitala in konzervacijskega blažilca, grozijo omejitve pri izplačilih dividend, nakupih lastnih deležev in izplačilu bonusov zaposlenim (Basel Committee on Banking Supervision, 2011, str. 54-55).

Tabela 2 prikazuje minimalno raven zadržanja dobička v obliki rezerv pri različnih ravneh vsote temeljnega kapitala banke in konzervacijskega blažilca. Na primer, če ima banka raven navadnega temeljnega kapitala v območju od 5,125 % do 5,75 % tveganju prilagojenih sredstev, se od nje zahteva, da zadrži 80 % dobička tekočega poslovnega leta v obliki rezerv. To pomeni, da izplačila dividend, odkupi lastnih deležev in izplačila bonusov zaposlenim, ne smejo presežati 20 % ustvarjenega dobička (Basel Committee on Banking Supervision, 2011, str. 55). Nižjo raven kapitala bodo banke imele, večji delež čistega dobička bodo morale zadržati v rezervah.

Tabela 2: Minimalne zahteve kapitalskega konzervacijskega blažilca

Raven navadnega temeljnega kapitala v %	Odstotek zadržanega dobička v obliki rezerv v %
4,50 – 5,12	100
> 5,12 – 5,75	80
> 5,75 – 6,37	60
> 6,37 – 7,00	40
> 7,00	0

Vir: Basel Committee on Banking Supervision, Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems, 2011, str. 55.

Ostali ključni vidiki konzervacijskega blažilca so (Basel Committee on Banking Supervision, 2011, str. 56-57):

- Elementi, ki so predmet omejitev so izplačila dividende, odkupi lastnih deležev in bonusov za zaposlene. Plačila, ki ne pripeljejo do izčrpanja navadnega temeljnega kapitala niso omejena.
- V izračunu se upošteva čisti dobiček, ki ga bo banka imela, če noben element, ki je predmet omejitve, ne bi bil izplačan. Če banka nima pozitivnega rezultata in ima manj kot 7 % navadnega temeljnega kapitala, ne sme opravljati izplačil.
- Izračun se opravi na ravni skupine, kar pomeni, da se omejitev izplačila dobička nanaša na dobiček na ravni skupine.
- Nadzorni organ banke mora zagotoviti obnovo rezerv v primernem časovnem okviru.

Basel III uvaja tudi **proticiklični blažilec** (angl. *Countercyclical Buffer*). Proticiklični blažilec deluje kot razširitev konzervacijskega blažilca. Gre za dodatno zahtevo za prilagoditev višine kapitala konkretnemu makrofinančnemu okolju, v katerem neka banka deluje. Banke namreč lahko v času ekonomske rasti nesorazmerno okrepijo posojilno dejavnost in s tem zvišajo tudi sistemsko tveganje v bančnem sektorju. Izgube, ki nastanejo v bančnem sektorju v stresnih

obdobjih, lahko zato destabilizirajo celoten finančni sektor, pri čemer lahko težave v finančnem sistemu pripomorejo k gospodarski krizi v realnem sektorju. Basel III zato poudarja potrebo, da banke povečujejo kapital v obdobjih, ko tveganje celotnega sistema izrazito narašča. V času visokega systemskega tveganja (gospodarske rasti) bo zato proticiklični blažilec višji, v recesiji pa se bo zmanjšal. (Basel Committee on Banking Supervision, 2011, str. 57). Proticiklični blažilec se bo tako gibal med 0 in 2,5 % tveganju prilagojenih sredstev in bo odvisen od posebnosti lokalnega okolja (Basel Committee on Banking Supervision, 2011, str. 58-59).

Ključne značilnosti proticikličnega blažilca so torej (Basel Committee on Banking Supervision, 2011, str. 57-58):

- Proticiklični blažilec povečuje zahtevano raven kapitala. Če banke ne bodo dosegle te povečane ravni kapitala, bodo veljale omejitve distribucije dobička.
- Veljavnost blažilca je odvisna od skupne oziroma agregatne rasti posojil v lokalnem okolju. Nadzorni organi bodo spremljali rast posojil in drugih kazalnikov na nivoju lokalnega gospodarstva, ki bi lahko kazali na naraščanje systemskega tveganja ter ocenili, ali je kreditna rast pretirana in lahko povzroči tveganje na ravni sistema. Na podlagi te ocene bodo vzpostavili proticiklični blažilec, ki bo odpravljen, ko se bodo razmere izboljšale.
- Banke, ki poslujejo v mednarodnem okolju, bodo morale biti pozorne na geografsko koncentracijoo njihove kreditne izpostavljenosti ter izračunati njihovo specifično proticiklično zahtevo kot tehtano povprečje tveganj, kjer imajo kreditne izpostavljenosti.

Tabela 3 prikazuje minimalno raven zadržanega dobička v obliki rezerv ob različnih ravneh vsote navadnega temeljnega kapitala in obeh blažilcev. Za ilustrativni primer vzemimo primer, da za banko velja 2,5 % proticiklični blažilec. V tem primeru se mora raven temeljnega kapitala zvišati za 2,5 % tveganju prilagojenih sredstev.

Tabela 3: Minimalna stopnja ohranja kapitala banke ob 2,5 % proticikličnem blažilcu

Raven navadnega temeljnega kapitala v %	Odstotek zadržanega dobička v obliki rezerv v %
4,50 – 5,75	100
> 5,75 – 7,00	80
> 7,00 – 8,25	60
> 8,25 – 9,50	40
> 9,50	0

Vir: Basel Committee on Banking Supervision, Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems, 2011, str. 60.

3.1.3. Izboljšanje kritja prevzetih tveganj

Basel III znatno izboljša kritje prevzetega tveganja, zlasti tistih, ki so povezani z dejavnostmi banke na kapitalskih trgih. Izboljšanje kritja tveganja Basel III doseže predvsem z osredotočanjem na portfelj finančnih instrumentov bank, listninjenje, kreditno tveganje pogodbenih strank pri izvedenih finančnih instrumentih, ki ne kotirajo na borzah, in repo poslih.

Izračun ustrezne višine kapitala v okviru Basla II in Basla III temelji na izračunu tveganju prilagojenih sredstev, kar pomeni, da sredstva prilagodimo (utežimo) glede na tveganje, ki so z

njimi povezana. S tem vrednost bančnih naložb odraža tudi tveganje, saj bolj tvegana sredstva pomnožimo z višjimi utežmi kot manj tvegana sredstva. Basel III, glede na Basel II, predvideva spremembe v ravneh uteži in z njimi povezano metodologijo izračuna, saj do sedaj vzpostavljene kapitalske zahteve niso bile skladne z dejansko izpostavljenostjo tveganju, ker se je Basel II osredotočal predvsem na tradicionalna sredstva, kot so posojila.

Med krizo se je namreč izkazalo, da bi morala imeti trgovalni portfelj finančnih instrumentov in listninjenje večjo kritje prevzetega tveganja, saj so glavne izgube med finančno krizo nastale prav tu (Hannoun, 2010, str. 7). Basel III posledično predvideva uporabo stresnih faktorjev pri določanju kapitalske zahteve, prilagoditve vrednotenja naložb zaradi poslabšanja kreditne sposobnosti podjetij, okrepitev standardov za upravljanje z zavarovanji in začetnim kritjem, dvig standardov upravljanja kreditnega tveganja itd. (Basel Committee on Banking Supervision, 2011, str. 3-4).

Kriza pa je tudi izpostavila problem, da naložbe, ki so netvegane v normalnih razmerah, postanejo tvegane v času sistemske krize. Posledično je izredno težko določiti uteži, da bi te pravilno odražale tveganje (Hannoun, 2010, str. 5). Ker prenizke uteži privedejo do pretiranega kopičenja tveganj na ravni celotnega sistema, je Baselski odbor uvedel varovalni finančni vzvod, ki bo od bank zahtevala neko minimalno raven kapitala tudi v primeru, če bi banka držala popolnoma netvegana sredstva (sredstva z utežjo 0).

V okviru Basla II so banke vzdrževale regulatorni kapital na podlagi izpostavljenosti treh vrst tveganja: kreditno, operativno in tržno tveganje. Znotraj posameznih vrst tveganj Basel II navaja različne pristope za izračun kapitalskih zahtev. Basel III te izračune obdrži, povečuje pa pozornost izpostavljenosti kreditnemu tveganju, torej tveganju, da nasprotna stranka ne bo izpolnila svojih pogodbenih obveznosti, torej predvsem tveganju neplačila. Kreditno tveganje pri izvedenih finančnih instrumentih, s katerimi se ne trguje na borzi, in repo poslih, Basel III poskuša zmanjšati z zahtevo, da se izpostavljenost tem tveganjem meri v scenariju stresnega testiranja z uporabo stresnih faktorjev. Banke morajo tako upoštevati najvišjo možno izpostavljenost tveganju, ki se lahko pojavi v stresnih situacijah. Banke morajo prav tako držati kapital za tržno vrednotene izgube (oblikovani popravki za slabe kredite), ki so povezane s poslabšanjem kreditne sposobnosti podjetij (Hannoun, 2010, str. 8).

3.2. Likvidnost

V času finančne krize so tudi banke, ki so izpolnjevale kapitalske zahteve, doživele likvidnostne težave. Basel III je zato predstavil nov likvidnostni standard, ki uvaja minimalno likvidnostno zahtevo po vzoru minimalnih kapitalskih zahtev. Standard tako vpeljuje dva kazalca: kazalec likvidnostnega pokritja in kazalec neto stabilnega financiranja.

Kazalec likvidnostnega pokritja (angl. *Liquidity Cover Ratio*) se osredotoča na kratkoročno likvidnost in tako postavlja nove zahteve glede obsega državnih vrednostnih papirjev in denarnih sredstev, ki povečujejo odpornost na morebitne kratkoročne motnje v likvidnosti. Cilj kazalca je zagotoviti, da banka ohranja ustrezno raven neobremenjenih, visoko kakovostnih likvidnih sredstev, ki se lahko hitro in učinkovito pretvorijo v denar. Stanje visoko likvidnih sredstev mora

zagotoviti minimalno 30 dni preživetja banke v primeru izjemnih situacij, saj se predpostavlja, da je 30 dni že dovolj dolga doba, ko je mogoče uvesti ustrezne korektivne ukrepe (Basel Committee on Banking Supervision, 2010c, str. 3).

$$\text{Kazalec likvidnostnega pokritja} = \frac{\text{Visoko likvidnostna sredstva}}{\text{Neto denarni odtok za čas 30 dni}} \geq 100\% \quad (2)$$

Kot je razvidno iz enačbe (2), ima kazalec likvidnostnega pokritja dve sestavini: visoko likvidnostna sredstva in neto denarni odtok v obdobju 30 dni. Standard zahteva, da likvidnostno pokritje ne sme biti nižje od 100 %, kar pomeni, da mora biti obseg kakovostnih likvidnih sredstev vsaj na enaki ravni kot skupni neto denarni odtok v prihodnjih 30 dnevih (Basel Committee on Banking Supervision, 2010c, str. 3). Da se sredstvo kvalificira kot visoko likvidnostno, mora biti tudi v času stresa likvidno in imeti še določene druge lastnosti, ki jih določa standard. Osnovna značilnost visoko likvidnih sredstev je, da se jih lahko hitro zamenja za denar brez izgube vrednosti. Ostale temeljne karakteristike, ki jih Basel III navaja za visoko likvidnostna sredstva, so: nizko kreditno in tržno tveganje, zagotovljena vrednost, nizka korelacija s tveganimi sredstvi in kotiranje na razvitih in priznanih trgih kapitala (Basel Committee on Banking Supervision, 2010c, str. 5). Visoko likvidna sredstva Basel III nato razdeli v dve kategoriji. V prvi so denar, rezerve, ki jih banka drži pri centralni banki, državne obveznice in podobne obveznice ocenjene z vsaj AA- oceno. Drugo kategorija, ki lahko predstavlja največ 40 % vseh visoko likvidnostnih sredstev, pa sestavljajo državne in podobne obveznice z oceno med A- in A+ ter obveznice podjetij z vsaj AA- oceno. Izraz skupni neto denarni odtok je opredeljen kot skupni pričakovan denarni odtok minus skupni pričakovani denarni pritok za nadaljnjih 30 koledarskih dni po določenem stresnem scenariju (Basel Committee on Banking Supervision, 2010a, str. 8-12). Kazalec bo uveden z januarjem 2015, razkritja povezana s kazalcem pa bodo vključena v 3. steber.

Kazalec neto stabilnega financiranja (angl. *Net Stable Funding Ratio*) je namenjen reševanju likvidnostnih neuskkljenosti med denarnimi pritoki in odtoki banke v daljšem časovnem obdobju. Cilj kazalca je zagotoviti stabilno financiranje na trajni osnovi v zaostrenih gospodarskih razmerah za obdobje, ki je daljše od enega leta. Banke spodbuja k uporabi stabilnih virov financiranja svojega poslovanja (Eubanks, 2010, str. 6). Kazalec zahteva, da banke vzdržujejo ustrezno strukturo financiranja v daljšem obdobju oziroma da se sredstva za financiranje do določene mere uskladijo z viri za stabilno financiranje.

$$\text{Kazalec neto stabilnega financiranja} = \frac{\text{Razpoložljivi znesek stabilnega financiranja}}{\text{Potreben znesek stabilnega financiranja}} \geq 100\% \quad (3)$$

Iz enačbe (3) je razvidno, da je kazalec neto stabilnega financiranja opredeljen kot razmerje med razpoložljivim obsegom stabilnega financiranja in obsegom zahtevanega oziroma potrebnega stabilnega financiranja. To razmerje mora biti večje od 100 odstotkov. Basel III znesek stabilnega financiranja opredeli kot tisti del kapitala oziroma obveznosti, za katere lahko pričakujemo, da bodo zanesljiv vir financiranja več kot eno leto v zaostrenih gospodarskih pogojih. Med glavne elemente stabilnega financiranja Basel III uvršča kapital, izdane prednostne delnice z zapadlostjo enega leta ali več, prejeta posojila in prejete depozite z dospelostjo enega leta ali več. Banka mora torej imeti razpoložljivih več dolgoročnih virov za stabilno financiranje,

kot bi jih potrebovala v enoletnem časovnem obdobju v pogojih gospodarske krize. Zahtevana višina stabilnega financiranja banke je odvisna od likvidnostnih značilnosti različnih vrst sredstev, pogoje izpostavljenosti in dejavnosti, ki jo banka opravlja. Kazalec bo uveden z januarjem 2018, razkritja povezana s kazalcem pa bodo vključena v 3. steber (Basel Committee on Banking Supervision, 2010c, str. 25-26).

3.3. Finančni vzvod

Ena od osnovnih značilnosti krize je prekomerno naraščanje bilančnega in izvenbilančnega vzvoda v celotnem bančnem sistemu. To pomeni, da so banke povečevale svoje razmerje med dolgovi in lastniškim kapitalom, kljub temu da so že izkazovale visoko stopnjo tveganja. Posledično Basel III uvaja preprost in pregleden finančni vzvod, ki dopolnjuje na tveganju temelječe kapitalske zahteve.

Finančni vzvod omejuje absolutno raven zadolženosti banke glede na dani znesek kapitala. Deluje kot varovalo proti poskusom izigravanja na tveganju temelječih kapitalskih zahtev, prav tako pa služi za zmanjšanje napačnih presoj o ravni tveganju prilagojenim sredstvom (Shearman & Sterling, 2011, str. 12). Finančni vzvod se tako izračuna kot razmerje med temeljnim kapitalom in celotno izpostavljenostjo tveganjem. V števcu enačbe finančnega vzvoda (4) se upošteva temeljni kapital, v imenovalcu pa celotna izpostavljenost, ki je vsota vseh tistih sredstev in zunajbilančnih postavk, ki se jih ne odšteje pri izračunu temeljnega kapitala. Banka mora finančni vzvod izračunati mesečno; letni finančni vzvod je tako preprosta aritmetična sredina mesečnih finančnih vzvodov. Basel III zahteva vsaj 3 % temeljnega kapitala glede na celotno izpostavljenost brez upoštevanja tveganju prilagojenih sredstev. Uvedba finančnega vzvoda je načrtovana z januarjem 2018, ko bo kazalec prenesen v 1. steber Basla III, z januarjem 2011 pa se je začelo prehodno obdobje.

$$\text{Finančni vzvod} = \frac{\text{Temeljni kapital}}{\text{Celotna izpostavljenost}} \geq 3 \% \quad (4)$$

S finančnim vzvodom naj bi dosegli naslednje cilje (Basel Committee on Banking Supervision, 2011, str. 61):

- omejitev pretiranega zadolževanja (naraščanja finančnega vzvoda) v bančnem sektorju, s čimer bi se izognili destabilizaciji v fazi razdolževanja, ki lahko poškoduje širši finančni sistem in tudi preostalo gospodarstvo,
- zmanjševanje tveganja poslovanja s preprostim varovalnim ukrepom, ki ne temelji na samem tveganju.

3.4. 2. steber: Regulatorni nadzor

2. steber, imenovan tudi Regulatorni nadzor, je kvantitativni steber, ki podpira 1. steber. Namen 2. stebra je zagotoviti ne samo, da imajo banke dovolj kapitala za nevtralizacijo vseh tveganj pri njihovem poslovanju, temveč tudi spodbuditi banke, da razvijajo in uporabljajo boljše tehnike za obvladovanje tveganja. Basel III sicer poudarja povezavo med višino kapitala in učinkovitostjo

upravljanja tveganj ter postopkov notranjih kontrol v bankah, vendar povečanje kapitala ni edino orodje za učinkovito obravnavo povečanega obsega tveganj. Enako pomembna so tudi druga orodja, kot so krepitev upravljanja s tveganji in izboljšanje notranjih kontrol. Kapital se zato ne sme obravnavati kot nadomestilo za neustrezen nadzor ali pomankljive procese upravljanja s tveganji (Basel Committee on Banking Supervision, 2001a, str. 1).

Postopek regulatornega nadzora je v Baslu II temeljil na štirih ključnih načelih (Basel Committee on Banking Supervision, 2001a, str. 1-2). Banke so tako morale:

- imeti postopek ocenjevanja svoje celotne kapitalske ustreznosti glede na njihov profil tveganja in strategijo za ohranjanje svoje kapitalske ravni;
- pregledati in oceniti interne modele kapitalske ustreznosti in strategije, kot tudi njihovo sposobnost za spremljanje in zagotavljanje njihove skladnosti z regulatornimi razmerji kapitala ter sprejeti ustrezne ukrepe, če rezultati tega procesa niso ustrezni;
- strmeti k preseganju minimalnih regulatornih zahtev in k temu, da njihov kapital presega zakonsko določen minimum;
- posredovati v zgodnji fazi padanja obsega kapitala, da se prepreči padec kapitala pod minimalno raven, zato so morale vzpostaviti hitre sanacijske ukrepe, da se kapital ohrani ali ponovno vzpostavi.

Basel III ohranja ključna načela regulatornega nadzora, ki so veljala že v Baslu II, a hkrati odpravlja več pomanjkljivosti, ki so se pokazale v bančnih procesih upravljanja s tveganji v času finančne krize. Basel III tako posveča posebno pozornost tako nadzoru tveganja na ravni banke, kot tudi obvladovanju specifičnih vrst tveganj.

Na ravni banke Basel III opozarja predvsem na koncentracijo tveganj v banki. Koncentracijo tveganja tu razumemo kot vsako enkratno izpostavljenost ali kot skupino podobnih izpostavljenosti, ki lahko povzroči tolikšne izgube, da ogrožajo bančno sposobnost za ohranjanje kreditne sposobnosti ter temeljnih operacij. Basel III zato poudarja, da morajo banke biti pozorne na nenadzorovano koncentracijo (specifičnega) tveganja. Vodstvo banke mora posledično spremljati njeno celotno izpostavljenost tveganjem z namenom, da se pravočasno in učinkovito odzove na rastoče tveganje. Baselski odbor je za ta namen opredelil številna področja, kjer so zaradi pomankljivih navodil prepoznavanja in omejevanja koncentracije tveganj bila potrebna dodatna nadzorna navodila za banke. Glavni poudarek je na okrepitvi nadzora na ravni banke, upravljanju s tveganji in na nadzoru določenih dejavnosti na kapitalskih trgih (listinjenje, zunajbilančna izpostavljenost, strukturirani krediti) (Basel Committee on Banking Supervision, 2009, str. 12), saj je finančna kriza izpostavila nepričakovane posledice koncentracije kreditnega, tržnega, likvidnostnega, pravnega tveganja in tveganja izgube poslovnega ugleda banke. V zadnji gospodarski krizi, je predvsem tveganje bank iz listinjenja in zunajbilančne izpostavljenosti povzročilo veliko nepričakovanih izgub, zato Basel III v okviru 2. stebra več pozornosti namenja tudi temu tveganju. Da bi pomagali ublažiti ta tveganja, je potrebno dejavnost listinjenja, vključiti tudi v 2. steber Basla III, saj so postavljene minimalne kapitalske zahteve v okviru 1. stebra, pogosto nezadostne. Za vsa tveganja, ki izhajajo iz listinjenja (zlasti tista, ki niso v celoti zajeta v 1. stebri), Basel III tako predvideva, da jih je treba obravnavati v

notranjem procesu ocenjevanja bančne ustreznosti. Banka mora zato opraviti analizo osnovnih tveganj pri naložbah in se ne sme zanašati le na zunanje bonitetne ocene.

Velik problem predstavlja tudi vrednotenje naložb banke, še posebno na manj likvidnih oziroma na nelikvidnih trgih. Zato Basel III od bank zahteva ustrezne strukture upravljanja in nadzora procesov za realno vrednotenje izpostavljenosti, upravljanje s tveganji ter za namene finančnega poročanja. Za preventivno odkrivanje prevelike izpostavljenosti tveganju in previsokemu vrednotenju naložb, Basel III uvaja tudi izboljšave v testiranju stresnih situacij (angl. *Stress testing*). Testiranje stresnih situacij je namreč pomembno orodje, ki ga banke uporabljajo kot del notranjega obladovanja tveganj. Banke se v okviru testiranja izpostavi poslabšani ekonomski situaciji, na podlagi katere vodstvo banke lahko oceni raven kapitala, ki bi jo potrebovali za nadomestitev izgub, če bi do predvidene situacije dejansko prišlo. Posledično mora načrtovanje ravni kapitala v bankah vključevati stresne faktorje, ki opredeljujejo možne dogodke in spremembe tržnih razmer, ki lahko neugodno vplivajo na raven kapitala v banki. Izboljšanje testiranja položaja bank v stresnih situacijah sicer ne more odpraviti vseh slabosti za obvladovanje tveganj, ampak ima kot del celovitega pristopa testiranje lahko vodilno vlogo pri krepitvi upravljanja in odpornosti posameznih bank in finančnega sistema (Basel Committee on Banking Supervision, 2009, str. 15-24).

3.5. 3. steber: Tržna disciplina

3. steber dopolnjuje minimalne kapitalske zahteve določene s 1. stebrom in regulatorni nadzor določen z 2. stebrom. Namen 3. stebra je okrepiti tržno disciplino s pomočjo niza dodatnih zahtev po razkritjih, ki bodo udeležencem na trgu omogočila oceniti poslovanje banke in njeno izpostavljenost tveganjem. 3. steber tako preko razkritij dodatno spodbuja banke, da poslujejo na varen in učinkovit način (Basel Committee on Banking Supervision, 2001b, str. 1). Ker so bile v obstoječi praksi razkritij ugotovljene pomanjkljivosti, Basel III v primerjavi s Baslom II uvaja še nekatere dodatne zahteve, ki se nanašajo na (Basel Committee on Banking Supervision, 2009, str. 27-28):

- izpostavljenost iz lastninjenja: razširitev razkritij z vključitvijo izpostavljenosti iz listninjenja v portfelju banke,
- financiranje zunajbilančnih sredstev (angl. *Sponsorship of off-balance sheet vehicles*): banke morajo poleg kreditnega tveganja, ki je neločljivo povezano z listninjenjem sredstev, razkriti tudi ostala tveganja kot na primer likvidnostno, poleg tega pa se od bank zahteva, da razkrijejo vse dejavnosti iz listninjenja,
- pristop notranjega ocenjevanja (angl. *Internal Assessment Approach - IAA*): potrebno bo podati pojasnila, kateri pristop za oceno višine regulatornega kapitala velja za katero vrsto izpostavljenosti ter zahteva po kakovostnih informacijah o pristopih notranjega ocenjevanja procesov,
- izpostavljenost dodatnemu oz. ponovnemu listninjenju: razkritje sprememb v bonitetnem in tržnem tveganju izpostavljenosti iz listninjenja, opis politik banke, ki urejajo varovanje pred tovrstnimi tveganji ter finančne garancije za zmanjšanje tveganja iz listninjenja in iz izpostavljenosti dodatnemu listninjenju,

- vrednotenje izpostavljenosti tveganju iz listinjenja: razkritje načinov vrednotenja,
- prenašanje in kopičenje tveganj glede izpostavljenosti iz listinjenja: zahteva po razkritju informacij o sredstvih, ki se bodo v prihodnosti listinjila ter razkritje celotne vrednosti sredstev, ki čakajo na listinjenje, razčlenjeno glede na vrsto izpostavljenosti.

4. PRIČAKOVAN VPLIV BASLA III

Izboljšan regulatorni okvir Basel III bo vplival tako na celoten finančni sistem (makroekonomska raven), kot tudi na delovanje posameznih finančnih institucij oz. bank (mikroekonomska raven). Dvig zahtevane ravni kapitala v bankah naj bi tako imel ugodne makroekonomske posledice, saj višje kapitalske zahteve zmanjšujejo finančni vzvod in posledično tveganje bankrota bank, kar zagotavlja tudi večjo stabilnost bančnega sektorja. Na drugi strani pa implementacija režima z višjimi kapitalskimi zahtevami predstavlja tudi občutno višje stroške poslovanja za banke (Cosimano & Hakura, 2011, str. 3), kar utegne pripeljati do višjih cen bančnih storitev. Kakšen bo dejanski vpliv vpeljave novega standarda pa je težko zanesljivo predvideti, saj je le-ta odvisen od individualnih in skupnih učinkov različnih med seboj povezanih dejavnikov.

4.1. Pričakovan vpliv na banke

Basel III bo z novimi in strožjimi predpisi, predvsem glede kapitalskih in likvidnostnih zahtev, imel neposreden vpliv na kapitalsko strukturo in poslovanje bank. Čeprav naj bi strožje kapitalske zahteve občutno zmanjšale možnosti za nastanek nove globalne finančne krize, pa sta neposredni posledici vpeljave strožjih kapitalskih zahtev za banke predvsem nižja raven razpoložljivega kapitala za različna izplačila ter posledično višji stroški kapitala, kar bo vplivalo na posojilno dejavnost bank. Višji stroški kapitala bodo tako zvišali zahtevan donos kapitala, kar pomeni, da bodo banke morale doseči višjo raven dobička, da bi lahko zadovoljile zahtevo po višjem donosu na enoto kapitala. Da bodo banke lahko dosegle zadovoljivo raven dobička glede na pričakovan donos, bodo ob višjih stroških najverjetneje podražile svoje storitve, kar bo imelo neposreden vpliv tudi na prebivalstvo. Tudi okrepljene zahteve na področjih kreditne izpostavljenosti tveganju povečujejo kapitalske zahteve do banke. Ker se v Baslu III zvišujejo uteži tveganja, se povečajo tveganju prilagojena sredstva, kar posledično zmanjšuje količnik kapitalske ustreznosti.

Kot posledica uvedbe višjih kapitalskih zahtev Basla III, nekatere študije napovedujejo znižanje kazalca dobičkonosnosti kapitala pred davkom (angl. *ROE - Return on Equity*). Raven kazalca pred krizo, ki je v povprečju znašala 15 %, naj bi se tako zmanjšala za med 3,7 in 4,3 odstotnimi točkami (Härle, Lüders, Papanides, Pfetsch & Poppensieker, 2010, str. 4).

$$\text{Dobičkonosnost kapitala (ROE)} = \frac{\text{Dobiček}}{\text{Lastniški kapital}} \quad (5)$$

Zmanjšanje dobičkonosnosti kapitala je rezultat zviševanja potrebne ravni kapitala, kar v prikazanem kazalcu (5) pomeni zviševanje imenovalca v ulomku in posledično, ob enaki ravni ustvarjenega dobička, zniževanje dobičkonosnosti kapitala. Zviševanje temeljnega kapitala tako za banke pomeni dodatne stroške financiranja, saj je lastniški kapital dražji od dolžniškega, poleg

tega pa bo povečano povpraševanje po kapitalu na finančnih trgih dvignilo ceno kapitala. Zviševanje ravni lastniškega kapitala bo vodilo v zmanjševanje dobičkonostnosti kapitala, ob predpostavki, da se raven dobička ne zviša. Za banke, ki običajno držijo dokaj nizke ravni kapitala, bo zviševanje ravni kapitala drago in tiste, ki bodo imele težave z zagotavljanjem financiranja, lahko tudi propadejo. Zaradi uvedbe novih likvidnostnih zahtev, predvsem kazalca neto stabilnega financiranja, pa gre pričakovati, da se bodo banke obrnile k iskanju bolj dolgoročnih finančnih dogovorov, kar bo zaradi povišanja povpraševanja prav tako dvignilo ceno dolgoročnemu financiranju. Ker se bodo glede na pričakovano nižjo dobičkonost kapitala dividende iz lastniškega kapitala zmanjšale, bodo banke najverjetneje le s težavo našle dodatne vlagatelje v lastniški kapital. Študije ocenjujejo, da se bo z Baslom III količnik kapitalske ustreznosti (razmerje med kapitalom in tveganju prilagojenim sredstvi) zmanjšal iz 11,1 % na 5,7 % (Cosimano & Hakura, 2011, str. 17) tako zaradi strožje definiciji temeljnega kapitala, kot tudi strožjih pravil v povezavi s tveganju prilagojenimi sredstvi.

Vsi omenjeni možni učinki se bodo seveda med bankami razlikovali, saj je celoten vpliv odvisen od konkretnih okoliščin v posamezni banki kot tudi od tega, kako se bo banka odzvala. Banke se na predvidene spremembe lahko odzovejo na tri različne načine (Härle, Lüders, Papanides, Pfetsch & Poppensieker, 2010, str. 13):

- ne spremenijo nič in zgolj prilagodijo raven kapitala in likvidnosti novim zahtevanim ravnam;
- učinkovito bilačno prestrukturiranje (glavni ukrepi vključujejo izboljšanje kakovosti kapitala, izboljšanje upravljanja bilance stanja in zmanjšanje stroškov dolgoročnega financiranja);
- prilagoditve v modelu poslovanja (pregled profitabilnosti trenutnega poslovanja v luči novih zahtev in iskanje novih načinov poslovanja za ohranjanje trenutnih donosov).

Banke lahko tudi uvedejo spremembe na različnih ravneh svojega poslovanja. Tako lahko spremenijo dosedanje poslovne procese, metode in tudi podatke, ki jih zbirajo ter jih prilagodijo novim zahtevam. Banke bodo verjetno morale razmisliti o novih politikah določanja cen, spremembah v financiranju in prestrukturiranju sredstev. Na najvišji ravni poslovanja pa banke lahko prilagodijo svoj poslovni model in organiziranost poslovanja (Accenture, 2011b, str. 9).

4.2. Pričakovan vpliv na gospodarstvo

Ker bo prenovljen kapitalski standard Basel III spremenil način poslovanja bank, bo to imelo širše učinke na finančnih trgih. Učinki v prehodnem obdobju se bodo razlikovali od učinkov, ki bodo nastopili po dokončni implementaciji novih standardov, ko se bo vzpostavilo dinamično ravnotežje na trgu. A tudi v prehodnem obdobju bodo prilagoditve v bilancah stanja bank in izpolnjevanje dopolnjenih kapitalskih ter novih likvidnostnih standardov vplivale na ponudbo in povpraševanje na kapitalskih trgih, kar bi lahko privedlo tudi do relativne spremembe v cenah (Wellink, 2011, str. 2).

Glavni cilj uvedbe Basla III je stabilen, robusten finančni sistem, ki bo bolj odporen na morebitne prihodnje gospodarske krize. Strožji standardi naj bi tako zmanjšali verjetnost

nastanka kriz in zmanjšali nihanja v gospodarskem ciklu. Raziskave so pokazale, da se v primeru zmanjšanja verjetnosti nastanka krize za 1 % letnega bruto domačega proizvoda povišanje za 0,2 %. Višji kapitalski in likvidnosti standardi pa ne zmanjšajo samo verjetnosti, ampak tudi posledice bančnih kriz (Basel Committee on Banking Supervision, 2010b, str. 13-17).

Z vpeljavo novih regulatornih standardov vpliv na gospodarstvo ne bo zgolj pozitiven. Negativen mikroekonomski vpliv vpeljave Basla III na banke je bil opisan v predhodnem poglavju 4.1. Pričakovani vpliv na banke se prenaša tudi na makroekonomsko raven. Zaradi dvignjenih kapitalskih zahtev se tako na kapitalskih trgih pričakuje dodatno povpraševanje po kapitalu. Nekatere kvantitativne študije o vplivu uvedbe novih baselskih standardov kažejo, da banke po vsem svetu potrebujejo dodaten kapital v višini 175 milijard EUR, da bi dosegle količnik zahtevanega navadnega temeljnega kapitala na ravni 4,5 % in okoli 600 milijard EUR za doseg 7 % zahteve, ki predstavlja vsoto navadnega temeljnega kapitala in konzervacijskega blažilca (Wellink, 2011, str. 2). Nove likvidnostne zahteve bi lahko vplivale na trge vrednostnih papirjev s stalnim donosom. Kvantitativna študija (Wellink, 2011, str. 2) namreč kaže, da za izpolnitev zahtev določenih s kazalcem likvidnostnega pokritja banke na globalnem nivoju potrebujejo približno 1,7 bilijonov EUR likvidnih sredstev. Kazalec likvidnostnega pokritja bo spremenil seznam sredstev, ki so za banke prednostna, saj bodo sredstva, ki se po Baslu III štejejo med bolj likvidna, bolj priljubljena kot sredstva, ki se ne štejejo med likvidna. Pričakuje se, da bo to povečalo povpraševanje po državnih obveznicah, kritih obveznicah in visoko kakovostnih podjetniških obveznicah ter zmanjšalo povpraševanje po manj likvidnih sredstev, kot so na primer listnina sredstva in nižje kakovostne podjetniške obveznice. To utegne vplivati na kreditne portfelje in donose drugih vlagateljev na določenih tržnih segmentih. Tudi zmanjšanje neusklajenosti zapadlosti sredstev z zapadlostjo dolga, zahtevano s kazalcem neto stabilnega financiranja, bo velik izziv za banke v prihodnjih letih. Študija (Wellink, 2011, str. 3) je namreč pokazala, da bo potrebno približno 2,9 bilijonov EUR likvidnih sredstev za izpolnitev te zahteve za celotni globalni bančni sektor. Banke bodo tako morale tekmovati z ostalimi posojilojemalci na trgu, dodatno povpraševanje pa zato utegne povišati zahtevan donos na bančne obveznice.

Z zviševanjem stroškov financiranja pa se zmanjšuje posojilodajalna dejavnost bank. Z zmanjševanjem ravni danih posojil nefinančnemu gospodarstvu se zmanjšuje tudi potrošnja, kar posledično pomeni nižjo gospodarsko rast. V kriznih razmerah pomanjkanje potrošnje in počasna gospodarska rast zavirata hitrejši izhod iz krize, kar lahko krizno obdobje samo še podaljša. Novi kapitalski standardi na makroekonomski ravni torej utegnejo zmanjšati gospodarsko rast in podaljšati finančno krizo.

5. INDIVIDUALNI KVANTITATIVNI VPLIV BASLA III – ILUSTRATIVNI ŠTUDIJSKI PRIMER BANKE

Za lažje razumevanje kvantitativnega vpliva uvedbe Basla III na kapitalsko ustreznost posamezne banke je v nadaljevanju prikazan ilustrativni študijski primer. Zaradi varstva podatkov prikaz na resničnih podatkih ni bil mogoč, zato primer temelji na podatkih izmišljene povprečne slovenske banke, ki mora do leta 2019 vpeljati vse predvidene zahteve Basla III.

Raven kapitala v povprečni banki je bila izračunana kot aritmetična sredina kapitala desetih slovenskih bank na dan 31. 12. 2011, objavljeni v letnih poročilih iz leta 2011. Te banke so Abanka, Banka Koper, Gorenjska banka, Hypo Banka, NKBM, NLB, PBS, SKB, Sparkasse in UniCredit Bank.

Trenutno naša povprečna banka izpolnjuje vse zahteve, določene z Baslom II, želimo pa ugotoviti, kakšne kvalitativne spremembe kapitala banke bo prinesla uvedba Basla III v primerjavi z Baslom II. V Tabeli 4 je razvidna trenutna struktura kapitala povprečne banke ter trenutna razdelitev kapitala po Baslu II in razdelitev kapitala po Baslu III.

Tabela 4: Struktura kapitala banke ter njego razdelitev po Baslu II in Baslu III.

KAPITAL BANKE (v mio €)		BASEL II		BASEL III			
Navadne delnice	100	Temeljni kapital	250	Temeljni kapital	Navadni temeljni kapital	125	
Zadržani dobiček	25				Dodatni temeljni kapital	75	
Prednostne delnice	75			Dodatni kapital	50	Dodatni kapital	100
Podrejene obveznice	50						
Presežek iz prevrednotenja premoženja	25						
Hibridni instrumenti	25						
SKUPAJ KAPITAL	300		300			300	

Iz Tabele 4 je razviden vpliv uvedbe Basla III na raven temeljnega in dodatnega kapitala v banki. Basel III kapital drugače opredeljuje, vključuje pa tudi podrobnejše zahteve, kaj lahko banka opredeli kot navadni temeljni in dodatni temeljni kapital ter dodatni kapital in kaj ne. Po Baslu III bo povprečna slovenska banka svoj temeljni kapital najprej razdelila na navadni temeljni kapital, ki vključuje izdane navadne delnice in zadržani dobiček, ter na dodatni temeljni kapital, ki vsebuje prednostne delnice. Izdane podrejene obveznice, ki se v Baslu II uvrščajo v temeljni kapital, se z Baslom III prenesejo v dodatni kapital. Hibridni instrumenti in presežek iz prevrednotenja, tako v Baslu II, kot tudi v Baslu III, ostajajo v dodatnem kapitalu banke. Spremenjena opredelitev kapitala bank torej spreminja trenutno strukturo kapitala banke. Ker je Basel III zaostri opredelitev temeljnega kapitala, bodo morale banke tisto sestavino temeljnega kapital, ki ne ustreza več zahtevam temeljnega kapitala po Baslu III, prekvalificirati v dodatni kapital, kar pomeni zmanjšanje temeljnega kapitala banke. V našem primeru to pomeni, da bo morala banka prenesti podrejene obveznice iz temeljnega kapitala v dodatni kapital, to pa povzroči zmanjšanje temeljnega kapitala za 50 mio €. Skupni temeljni kapital povprečne slovenske banke se z uvedbo zahtev Basla III iz 250 mio € zmanjša na 200 mio €, dodatni kapital pa se bo povečal iz 50 mio € na 100 mio €, seveda vse ob predpostavki, da skupna raven kapitala banke ostane na 300 mio €.

Kapitalska ustreznost pa ni odvisna samo od ravni kapitala, pač pa tudi od obsega tveganju prilagojenih sredstev. Minimalna kapitalska zahteva se namreč izračuna kot razmerje med kapitalom in tveganju prilagojenimi sredstvi. Basel III sicer ohranja izračune za kreditno, operativno in tržno tveganje, bodo pa z Baslom III pristopi izračunavanja tveganj posodobljeni. Tako Basel III pri standardiziranemu pristopu izračuna kreditnega tveganja predvideva višje uteži za bolj tvegana sredstva glede na zunanje kreditne ocene boniternih hiš, prav tako pa večjo

pozornost namenja samemu procesu ocenjevanja tveganj, saj se je v preteklosti izkazalo, da so banke podcenjevale tveganja, ki so jih prevzela. Ker raven uteži v Baslu III še ni dokončno določena, smo pri izračunu tveganju prilagojenih sredstev za kreditno tveganje na podlagi standardiziranega pristopa za našo banko upoštevali uteži določene z Baslom II (glejte **Priloga 1**). Zaradi poenostavitve izračuna in pomanjkanja ostalih informacij smo pri izračunu tveganju prilagojenih sredstev upoštevali samo kreditno tveganje. V Tabeli 5 so prikazana sredstva banke in pripadajoče uteži.

Tabela 5: Sredstva povprečne slovenske banke z ocenami in utežmi po Baslu II

Terjatev do:	Ocena tveganosti	Sredstva (v mio €)	Utež (v %)	Uteženo sredstvo (v mio €)
Države	BBB+ do B	1500	50	750
	BB+ do B-	1000	100	1000
Banke	A+ do A-	600	50	300
	BBB+ do B	400	100	400
	pod B-	400	150	600
Podjetja	AAA do AA-	100	20	20
	BBB+ do B	200	100	200
	pod BB-	300	150	450
	Skupaj sredstva:	4.500	Skupaj utežena sredstva:	3.720

Povprečna slovenska banka ima med svojimi sredstvi naložbe v različne državne obveznice in v delnice bank ter dane kredite drugim bankam in podjetjem. Tveganju prilagojena sredstva banke znašajo 3.720 mio €. Iz Tabele 6 je razvidno, da bančni količnik kapitalske ustreznosti za navadni temeljni kapital glede na raven kapitala banke, ki znaša 125 mio € (glej Tabelo 4) in tveganju prilagojenimi sredstev, znaša 3,36 % tveganju prilagojenih sredstev. Basel III zahteva, da znaša navadni temeljni kapital 4,50 % tveganju prilagojenih sredstev, kar pomeni, da bo naša banka morala bodisi dvigniti raven temeljnega kapitala bodisi zmanjšati tveganju prilagojena sredstva. Kapitalski količnik celotnega temeljnega kapitala v povprečni slovenski banki znaša 5,38 %, kar je manj od 6 % zahtevane ravni, pri čemer mora kar 4,5 % predstavljati navadni temeljni kapital. Raven skupnega kapitala v banki znaša 8 %, kar je v skladu z zahtevano ravno celotnega kapitala tako v Baslu II kot Baslu III.

Tabela 6: Kapitalske zahteve Basla III in raven kapitala povprečne slovenske banke

BASEL III zahtevane ravni kapitala (v %)			Raven kapitala glede na vhodne parametre (v %)
Temeljni kapital - 6 %	Navadni temeljni kapital	4,50	3,36
	Dodatni temeljni kapital	1,50	2,02
Dodatni kapital		2,00	2,69
Celoten kapital		8,00	8,06

Povprečna slovenska banka sicer izpolnjuje kapitalske zahteve postavljene z Baslom II, a kot je razvidno iz Tabele 6, z uvedbo Basla III kapitalskih zahtev ne bo več izpolnjevala. Posledično bo

banka morala v prihodnjih letih dvigniti ravni kapitala v skladu s postopnim uvajanjem Basla III. Tabela 7 prikazuje postopno dvigovanje ravni kapitala v povprečni slovenski banki glede na postopno uvajanje minimalnih zahtev v okviru Basla III.

Tabela 7: Postopni dvig ravni kapitala banke v skladu z Baslom III

		Basel 3: 2013		Basel 3: 2014		Basel 3: 2015		Basel 3: 2019	
		v %	v mio €	v %	v mio €	v %	v mio €	v %	v mio €
Temeljni kapital	Navadni temeljni kapital	3,50	130,20	4,00	148,80	4,50	167,40	4,50	167,40
	Dodatni temeljni kapital	1,80	69,80	1,80	69,80	1,80	69,80	1,80	69,80
Dodatni kapital		2,70	100,00	2,20	81,40	1,70	62,80	1,70	62,80
Skupni kapital		8,00	300,00	8,00	300,00	8,00	300,00	8,00	300,00

V izračunu ravni kapitala banke smo upoštevali predpostavko, da tveganju prilagojena sredstva ostanejo nespremenjena. Ta predpostavka, je sicer nerealna, saj Basel III spreminja tudi uteži za izračun tveganja, poleg tega pa se glede na trenutne gospodarske ocene bonitetne ocene večine finančnim instrumentom znižujejo, kar še dodatno povečuje izpostavljenost tveganju in posledično vrednost tveganju prilagojenih sredstev. Za namene študijskega prikaza, kako bodo zahteve po višji minimalni ravni kapitala vplivale na gibanje kapitala banke, bo v tem primeru vpliv RWA zanemarljiv.

Navadni temeljni kapital bo v letu 2013 moral znašati vsaj 3,50 % tveganju prilagojenih sredstev. Banka bo minimalno zahtevano raven kapitala lahko dosegla samo s povečanjem navadnega temeljnega kapitala. Banka lahko navadni temeljni kapital dvigne z dokapitalizacijo (izdajo novih delnic), spremembo politike delitve dividend (na primer, banka preneha izplačevati dividende in ves dobiček prenese v zadržani dobiček) ali pa preoblikuje prednostne delnice v navadne delnice. Če se bo banka odločila, da v letu 2013 na podlagi sklepa skupščine za 5,20 mio € nekumulativnih prednostnih delnic spremeni v navadne delnice, bo s tem dvignila raven navadnega temeljnega kapitala iz 125 na 130,20 mio € oziroma na 3,50 % tveganju prilagojenih sredstev, kar je v skladu z minimalno določeno ravno navadnega temeljnega kapitala v Baslu III za leto 2013. Dodatni temeljni kapital bodo tako predstavljale le še preostale nekumulativne prednostne delnice (69,80 mio €). Skupaj bo banka imela 200 mio € temeljnega kapitala, kar je 5,30 % tveganju prilagojenih sredstev. Temeljni kapital mora v letu 2013 znašati 4,5 % tveganju prilagojenih sredstev, kar pomeni, da bo banka izpolnila omenjeno zahtevo.

V letu 2014 pa bo navadni temeljni kapital povprečne slovenske banke moral obsegati vsaj 4,00 % tveganju prilagojenih sredstev: navadni temeljni kapital se bo moral z dokapitalizacijo dvigniti na 148,80 mio €. Temeljni kapital bo po dokapitalizaciji znašal 5,80 % (ob nespremenjeni ravni dodatnega temeljnega kapitala), zahteva Basla III v tem obdobju pa znaša 5,5 % tveganju prilagojenih sredstev. Zaradi povečanja navadnega temeljnega kapitala lahko banka zmanjša dodatni temeljni kapital za 18,60 mio €, da bo raven skupnega kapitala ostala na 8,00 %, čeprav to ni verjetno, saj banke v realnih razmerah ne bodo raven skupnega kapitala držale na minimalno zahtevanih 8 %. Za študijske namene smo skupno raven kapitala neprenehoma ohranjali na 8 %, da smo prikazali, kako se pri enaki ravni skupnega kapitala spreminjajo

razmerja med temeljnim kapitalom, ki se povišuje, in dodatnim kapitalom, ki se v primeru konstatne skupne ravni kapitala zmanjšuje. Tudi v letu 2015 bo morala banka ponovno izvesti dokapitalizacijo in dvigniti raven navadnega temeljnega kapitala na 167,40 mio €. S tem se bo raven navadnega temeljnega kapitala dvignila na 4,50 % tveganju prilagojenih sredstev, kar je v skladu z zahtevo Basla III. Temeljni kapital banke bo v tem primeru znašal 6,30 %, kar je višje od zahtevanih 6 % tveganju prilagojenih sredstev. Zahtevane ravni kapitala ob dokončni implementaciji Basla III leta 2019 so enake ravnem v letu 2015.

Iz opisanega primera je razvidno, da bodo morale banke z uvedbo Basla III dvigniti predvsem raven navadnega temeljnega kapitala, ki ga sestavljajo navadne delnice in zadržan dobiček. V našem primeru ima banka že sedaj, leta 2013, glede na zahtevo Basla III prenizko raven temeljnega kapitala, ki jo bo morala dvigniti z dokapitalizacijo ali pa bo prisiljena v znižanje posojilne aktivnosti. Banke, ki imajo že danes malo lastniškega kapitala, bodo težko privabile nove investitorje, ki bi jih bili pripravljene dokapitalizirati. Če naša banka ne bo sposobna izvesti dokapitalizacije, bo morala zmanjšati obseg poslovanja, v skrajnem primeru pa bo lahko prisiljena celo v likvidacijo.

Poleg spremenjene opredelitve kapitala in ostrejših minimalnih kapitalskih zahtev, Basel III uvaja tudi kapitalski konzervacijski blažilec in proticiklični blažilec, ki še dodatno zvišujeta minimalno raven kapitala. Če bo naša banka leta 2019, ko bo Basel III dokončno implementiran, poleg navadnega temeljnega kapitala, ki bo takrat moral znašati minimalno 167,40 mio €, držala še 2,5 % konzervacijskega blažilca v višini 93 mio €, bo imela skupno 7,00 % navadnega temeljnega kapitala, kar bi pomenilo, da ima zadostno raven kapitala in zato lahko celoten ustvarjen dobiček tudi izplača. Če pa bo naša banka imela nižji konzervacijski blažilec, bo morala določen odstotek ustvarjenega dobička prenesti v rezerve. Višji odstotek navadnega temeljnega kapitala bo banka imela, nižji bo delež dobička, ki ga bo morala ohranjati v obliki rezerv in višji bo delež dobička, ki ga bo lahko izplačala v obliki dividend, odkupljenih lastnih deležev in bonusov zaposlenim. Banka bo seveda morala upoštevati tudi proticiklični blažilec, katerega višina bo odvisna od makroekonomskega okolja, v katerem banka deluje. Banke bodo izpostavljene proticikličnemu blažilcu, ki se bo gibal med 0 in 2,5 % navadnega temeljnega kapitala.

Ker so se v času krize nekatera sredstva, ki pred krizo niso veljala za tvegana, v zaostrenih gospodarskih razmerah izkazala za visoko tvegana, Basel III usklajuje uteži z dejanskimi tveganji sredstev. Zaradi poslabšanih gospodarskih razmer se namreč bonitetne ocene podjetij, finančnih institucij in držav znižujejo, to pa povečuje tveganje, ki so mu banke izpostavljene. Tveganju prilagojena sredstva bank se tako povečujejo, kar pomeni, da bodo morale banke še dodatno povečati raven kapitala. V našem prvotnem scenariju je imela banka 3.720 mio € tveganju prilagojenih sredstev. Iz Tabele 7 je vidno, kako se tveganju prilagojena sredstva banke zaradi splošnega poslabšanja bonitetnih ocen povečajo na 4.410 mio €.

Tabela 8: Zvišanje tveganju prilagojenih sredstev zaradi poslabšanja bonitetnih ocen

Terjatev do:	Ocena tveganosti	Sredstva (v mio €)	Utež (v %)	Uteženo sredstvo (v mio €)
Države	BBB+ do B	1500	50	750
	BB+ do B-	500	100	500
	pod B-	500	150	750
Banke	A+ do A-	100	50	50
	BBB+ do B	300	100	300
	BB+ do B-	400	100	400
	pod B-	600	150	900
Podjetja	AAA do AA-	50	20	10
	BBB+ do B	150	100	150
	pod BB-	400	150	600
	Skupaj sredstva:	4.500	Skupaj utežena sredstva:	4.410

Delež celotnega kapitala se bi v tem primeru zmanjšal z 8,00 % na 6,80 % tveganju prilagojenih sredstev, kar bi pomenilo, da banka ne izpolnjuje več minimalnih kapitalskih zahtev postavljenih z Baslom III. Ob takšni ravni tveganju prilagojenih sredstev mora banka ob dokončni implementaciji Basla III leta 2019 imeti minimalno 198,45 mio € navadnega temeljnega kapitala, kar pomeni povečanje navadnega temeljnega kapitala še za dodatnih 31,05 mio € glede na prvoten scenarij, kjer so bila tveganju prilagojena sredstva nižja. Da bi banka dosegla minimalne kapitalске zahteve glede celotnega kapitala, mora celoten kapital dvigniti na 352,8 mio €, torej za dodatnih 52,8 mio € (glej **Priloga 2**).

Iz obravnavanega primera je razvidno, da slabšanje bonitetnih ocen bankam predstavlja težave, saj se v izračunu minimalnih kapitalskih zahtev slabše bonitetne ocene neposredno odražajo v rasti tveganju prilagojena sredstva. Tudi v našem primeru se vidi, da je rast tveganju prilagojenih sredstev ob nespremenjeni ravni kapitala občutno povišala potrebe po minimalni ravni kapitala. Primer jasno kaže, da bodo banke morale največ napora vložiti tako v dvig navadnega temeljnega kapitala kot tudi v pridobivanje manj tveganih sredstev, da bodo lahko količnik kapitalске ustreznosti ohranile na zahtevani ravni.

SKLEP

Svetovna finančna kriza, ki je nastala zaradi spleta različnih dejavnikov in se razširila po celem svetu, je neposredno vplivala tudi na trenutno krizo v bančnem sektorju. Ob tem so se v bankah več kot očitno izpostavile pomanjkljivosti trenutnih kapitalskih standardov, ki so se izkazali za nezadostne. Da bi se bančni sektor v prihodnosti izognil dolgotrajnim in globokim krizam, je bila potrebna sprememba v kapitalski regulativi. Glavni cilj Basla III je tako odpraviti glavne pomanjkljivosti Basla II ter vpeljati dodatne zahteve, ki neposredno naslavlajo vzroke krize.

V okviru diplomskega dela so bile obravnavane glavne spremembe, ki jih uvaja Basel III v primerjavi z Baslom II. Le-te se v večji meri nanašajo na okrepitev kapitalskih zahtev (sem sodi spremenjena opredelitev kapitala, višje ravni zahtevanega kapitala, kapitalski blažilci), dotikajo pa se tudi likvidnostnih zahtev in finančnega vzvoda. Vpliv sprememb (predvsem dviga kapitalskih zahtev), ki jih prinaša Basel III, je bil prikazan tudi na primeru povprečne slovenske banke. Iz študije primera je razvidno, da bo glavni in največji vpliv na poslovanje bank imela spremenjena opredelitev kapitala ter dvignjene ravni kapitala. S tem Basel III naslavlja prenizke

ravni kakovostnega kapitala, ki so ga imele banke v preteklosti. V okviru Basla III je bistveno, da si banke najprej zagotovijo ustrezno raven navadnega temeljnega kapitala, saj je z nastopom finančne krize postalo jasno, da ostale oblike kapitala ne pokrivajo izgub in so tudi bolj izpostavljene različnim vrstam tveganja. Za banke, ki so že sedaj držale nizke ravni navadnega temeljnega kapitala, bi znalo povišanje le-tega predstavljati težave. Banka iz obravnavanega primera bi tako morala izvesti dve zaporedni dokapitalizaciji, da bi ohranila zadostno raven kapitala, kar je v trenutnih gospodarskih razmerah izredno težko. Pričakujemo lahko, da se bo povpraševanje po kakovostnem lastniškem kapitalu na finančnih trgih še povišalo, kar pomeni, da bo za banke strošek lastniškega kapitala postal še višji.

Kako bo Basel III v resnici spremenil kapitalsko sestavo bank in kakšen vpliv bo imel na njihove kazalce uspešnosti ter neposredno na njihovo poslovanje, je težko napovedati. Vsekakor je bila sprememba regulative v finančnem sektorju nujen korak glede na mnoge pomanjkljivosti Basla II, ki jih je izpostavila trenutna finančna kriza. A glede na hitro spreminjajoče se finančno okolje in vedno nove finančne instrumente, bo zelo verjetno potrebno tudi to regulativo kasneje spreminjati in dopolnjevati, kar pomeni, da Basel III vsekakor ni dokončna oblika regulacije finančnega sektorja.

LITERATURA IN VIRI

1. Accenture. (2011a). Basel III Handbook. Najdeno 3. avgust 2012 na spletnem naslovu <http://www.accenture.com/SiteCollectionDocuments/PDF/Accenture-Basel-IIHandbook.pdf>
2. Accenture. (2011b). Basel III and Its Consequences: Confronting a New Regulatory Environment. Najdeno 8. julij 2012 na spletnem naslovu http://www.accenture.com/SiteCollectionDocuments/PDF/Accenture_Basel_III_and_its_Consequences.pdf
3. Bank for International Settlements. (2004). Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework. Najdeno 19. junij 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>
4. Bank for International Settlements. (2012a). International regulatory framework for banks (Basel III). Najdeno 19. junij 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/bcbs/basel3.htm>
5. Bank for International Settlements. (2012b). About the Basel Committee. Najdeno 8. oktober 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/bcbs/about.htm>
6. Basel Committee on Banking Supervision. (1988). International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards. Najdeno 19. junij 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/publ/bcbs04a.pdf>
7. Basel Committee on Banking Supervision. (2001a). Pillar 2 (Supervisory Review Process). Consultative Document. Supporting Document to the New Basel Capital Accord. Najdeno 1. avgust 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/publ/bcbsca08.pdf>
8. Basel Committee on Banking Supervision. (2001b). Working Paper on Pillar 3 – Market Discipline. Najdeno 3. avgust 2012 na spletnem naslovu http://www.bis.org/publ/bcbs_wp7.pdf
9. Basel Committee on Banking Supervision. (2003). The New Basel Capital Accord. Najdeno 3. avgust 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/bcbs/bcbscp3.pdf>
10. Basel Committee on Banking Supervision. (2006). International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards. A Revised Framework. Comprehensive Version. Najdeno 5. julij 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>
11. Basel Committee on Banking Supervision. (2009). Proposed enhancements to the Basel II framework. Consultative Document. Najdeno 31. julij 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/publ/bcbs150.pdf>
12. Basel Committee on Banking Supervision. (2010a). Strengthening the resilience of the banking sector. Consultative Document. Najdeno 20. junij 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/publ/bcbs164.pdf>
13. Basel Committee on Banking Supervision. (2010b). An assessment of the long-term economic impact of stronger capital and liquidity requirements. Najdeno 28. junij na spletnem naslovu <http://www.bis.org/publ/bcbs173.pdf>
14. Basel Committee on Banking Supervision. (2010c). Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. Najdeno 19. junij 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>
15. Basel Committee on Banking Supervision. (2011). Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems. Najdeno 20. junij 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/publ/bcbs189.htm>

16. Basel Committee on Banking Supervision. (2012). Report to G20 Leaders on Basel III implementation. Najdeno 27. junij 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/publ/bcbs220.pdf>
17. Blundell-Wignall, A., & Atkinson, P. (2010). Thinking beyond Basel III: Necessary solutions for capital and liquidity. *OECD Journal: Financial Market Trends*, (št. 1), od 1 do 23.
18. Cannata, F., & Quagliariello, M. (2009). The Role of Basel II in the Subprime Financial Crisis: Guilty or Not Guilty? Najdeno 15. junija 2012 na spletnem naslovu <http://ssrn.com/abstract=1330417>
19. Cline, W. R. (2010). *Financial Globalization, Economic Growth, and the Crisis of 2007-09*. Washington, DC: Peterson Institute Press.
20. Cosimano, T. F., & Hakura, D. S. (2011). Bank Behavior in Response to Basel III: A Cross-Country Analysis. Najdeno 23. junij 2012 na spletnem naslovu <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp11119.pdf>
21. Crockett, A. (2003). Central banking, financial stability and Basel II. Najdeno 7. oktober 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/speeches/sp030213.htm>
22. Eubanks, W. W. (2010). The Status of the Basel III Capital Adequacy Accord. Najdeno 15. junija 2012 na spletnem naslovu <http://www.fas.org/sgp/crs/misc/R41467.pdf>.
23. Financial Services Authority. (2012). The Basel Accord and Capital Requirements Directive. Najdeno 8. oktober na spletnem naslovu <http://www.fsa.gov.uk/about/what/international/basel>
24. Gall Raluca, D., & Zapodeanu, D. (2009). The Limits of Basel II Accord. Najdeno 7. oktober 2012 na spletnem naslovu <http://steconomice.uoradea.ro/anale/volume/2009/v3-finances-banks-and-accountancy/122.pdf>
25. Hannoun, H. (2010). The Basel III Capital Framework: a decisive breakthrough. *BoJ-BIS High Level Seminar on Financial Regulatory Reform: Implications for Asia and the Pacific (str. od 3 do 16)*. Najdeno 8. julij 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/speeches/sp101125a.pdf>
26. Härle, P., Lüders, E., Papanides, T., Pfetsch, S., Poppensieker, T., & Stegemann, U. (2010). Basel III and European banking: Its impact, how banks might respond, and the challenges of implementation. Najdeno 11. avgust 2012 na spletnem naslovu <http://www.astrid-online.it/Regolazione/Documenti/Basel-III-and-European-banking.pdf>
27. IAS 39 – Financial Instruments: Recognition and Measurement (2012). Najdeno 7. oktober 2012 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/en/standards/ias39>
28. Irwin, M. (2011). Basel III New Capital and Liquidity Standards – FAQs. Najdeno 21. junij 2012 na spletnem naslovu <http://www.moodyanalytics.com/~media/Insight/Regulatory/Basel-III/Thought-Leadership/2012/2012-19-01-MA-Basel-III-FAQs.ashx>
29. KPMG. (2011). Basel III: Issues and implications. Najdeno 25. junij 2012 na spletnem naslovu <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/basell-III-issues-implications.pdf>
30. Lepoša, M. (2010). *Analiza predlaganih sprememb prvega stebra kapitalskega sporazuma Basel II* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
31. Ojo, M. (2010). Basel III and Responding to the Recent Financial Crisis: Progress Made by the Basel Committee in Relation to the Need for Increased Bank Capital and Increased Quality of Loss Absorbing Capital. Najdeno 21. junij 2012 na spletnem naslovu <http://ssrn.com/abstract=1680886>

32. Pelovski, M. (2009). *Listinjenje kot eden od razlogov za finančno krizo* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
33. Rubin, S. (2003). *Basel II in procikličnost*. Ljubljana: Banka Slovenije.
34. Shearman & Sterling. (2011). The New Basel III Framework: Implications for Banking Organizations. Najdeno 25. Junij 2012 na spletnem naslovu http://www.shearman.com/files/Publication/f4e80b99-f0a1-4e3a-90f0-3bf21c7d0ce0/Presentation/PublicationAttachment/8d4e19cc-1ba3-4501-8fe6-63a6633d5b6b/FIA-033011-The_new_Basel_III_framework__Implications_for_banking_organizations.pdf
35. Sklep o izračunu kapitala bank in hranilnic. *Uradni list RS* št. 135/2006.
36. Slovik, P. (2012). Systematically Important Banks and Capital Regulations Challenges. Najdeno 20. junij 2012 na spletnem naslovu <http://dx.doi.org/10.1787/5kg0ps8cq8q6-en>
37. Wellink, N. (2011). Basel III and the impact on financial markets. Najdeno 12. avgust 2012 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/review/r110420a.pdf>
38. Went, P. (2010). Basel III Accord: Where Do We Go From Here? Najdeno 28. maj 2012 na spletnem naslovu <http://ssrn.com/abstract=1693622>

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Stopnje tveganja oziroma uteži za države, banke in podjetja po Baslu II	1
Priloga 2: Prikaz potrebne minimalne ravni kapitala banke v Baslu III (v mio €) v primeru zvišanja RWA	2
Priloga 3: Slovar uporabljenih prevodov.....	3

Priloga 1: Stopnje tveganja oziroma uteži za države, banke in podjetja po Baslu II

Dolžnik	Ocena tveganosti terjatev (utež) v %					
	AAA do AA-	A+ do A-	BBB+ do BBB-	BB+ do B-	pod B-	nerangirane terjatve
Država	0	20	50	100	150	100
Banke	20	50	100	100	150	100

Dolžnik	Ocena tveganosti terjatev (utež) V %				
	AAA do AA-	A+ do A-	BBB+ do BB-	pod BB-	nerangirano
Podjetja	20	50	100	150	100

Vir: Basel Committee on Banking Supervision, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards. A Revised Framework. Comprehensive Version, 2006; M. Lepoša, Analiza predlaganih sprememb prvega stebra kapitalskega sporazuma Basel II, 2010, str. 39.

Priloga 2: Prikaz potrebne minimalne ravni kapitala banke v Baslu III (v mio €) v primeru zvišanja RWA

		Basel 2: 2012		Basel 3: 2013		Basel 3: 2014		Basel 3: 2015		Basel 3: 2019	
		v %	v mio €	v %	v mio €	v %	v mio €	v %	v mio €	v %	v mio €
Temeljni kapital	Navadni temeljni kapital	5,67	250,00	3,50	154,35	4,00	176,40	4,50	198,45	4,50	198,45
	Dodatni temeljni kapital			1,00	44,10	1,50	66,15	1,50	66,15	1,50	66,15
Dodatni kapital		1,13	50,00	3,50	154,35	2,50	110,25	2,00	88,20	2,00	88,20
Skupni kapital		6,80	300,00	8,00	352,80	8,00	352,80	8,00	352,80	8,00	352,80

Priloga 3: Slovar uporabljenih prevodov

Angleški izraz	Slovenski prevod
Additional Tier 1 Capital	Dodatni temeljni kapital
Capital Adequacy Ratio = CAR	Količnik kapitalske ustreznosti
Capital Buffers	Kapitalski blažilci/kapitalske rezerve
Capital Conservation Buffer	Kapitalski konzervacijski blažilec
Common Equity Tier 1 Capital = CET1	Navadni temeljni kapital
Countercyclical buffer	Proticiklični blažilec
Counterparty Credit Risk = CRR	Tveganje pogodbenih strank
Leverage Ratio	Finančni vzvod
Liquidity Cover Ratio	Kazalec likvidnostnega pokritja
Net Stable Funding Ratio	Kazalec neto stalnega financiranja
Pillar 1: Minimal Capital Requirements	1. Steber: Minimalne kapitalske zahteve
Pillar 2: Supervisory Review Process	2. Steber: Regulativni nadzor
Pillar 3: Market Discipline	3. Steber: Tržna disciplina
Return on Equity = ROE	Dobičkonosnost kapitala
Risk Coverage	Kritje tveganja
Risk-Weighted Assets = RWA	Tveganju prilagojena sredstva oziroma tvegana aktiva
Stress Testing	Testiranje v stresnih situacijah
The Basel Committee on Banking Supervision	Baselski odbor za bančni nadzor
The Committee to Monitor Members' Implementation of Basel III	Odbor za spremljanje izvajanja novega standarda Basla III
Tier 1 Capital	Temeljni kapital
Tier 2 Capital	Dodatni kapital